

Creatief perspectief voor Amsterdam

*Appendix met voorbeelden van culturele bijdragen
aan de maatschappelijke opgaven van de stad*

Separate bijlage bij het rapport

In opdracht van de gemeente Amsterdam

Bastiaan Vinkenburg, Lotte van Zuijlen, Sam Branten en Emma Fuchs

12 november 2024

Creatief perspectief voor Amsterdam - appendix

A. Sociaal / Maatschappelijk

A1. Educatie en Kansengelijkheid

- *Cirkels* – Poldertheater / MusicalMakers 6
- *MOED* – PS|theater 7
- *Klassen* - Sarah Sylbing en Esther Gould 8

A2. Jeugdhulp en Jeugdzorg

- *De roze olifant* – Museum van de Geest 9
- *Educatieve projecten* – KiKiD 10
- *Schaduwwolf* – Leen Braspenning 11
- *Culture Shock* – Karen de Wit 12

A3. Publieke gezondheid en Preventie

- *Dansen met Parkinson* – Dans op Recept 13
- *Mental Health Art Tour* – Hush Hour 14
- *Outsider Art Galerie* – Cordaan 15
- *Mag ik je kussen?* – Theatermakers Radio Kootwijk 16

A4. Opvang en Vluchtelingen

- *Verhalen van Aankomst* – Amsterdam Museum 17
- *Kunstkameraden* – De Cultuurkantine 18
- *What Design Can Do* – UNHCR / IKEA 19

A5. Inclusie en Antidiscriminatie

- *Untitled* – Toneelmakerij en Theater LeBelle 20
- *A Seat at the Table* – Black Sheep Can Fly 21
- *The Black Archives* – New Urban Collective 22
- *Collecting the City* – Amsterdam Museum 23

A6. Sociale veiligheid

- *Camping Kafka* – Academie voor Beeldvorming 24
- *XTC-winkel* – Poppi Drugs Museum 25
- *SCHADUW* – Marte Boneschansker 26
- *Psst, hé schatje* – Lous van Noordwijk / Theater Ins Blau 27

A7. Democratie

- *Gaming for the Commons* – De Waag Futurelab 28
- *Live Journalism* – De Balie 29
- *Hallo Hannah* – Firma MES 30

Wij hebben ons ingespannen om de rechthebbenden te vermelden bij het getoonde beeldmateriaal. Foto voorpagina: Het Zomeroffer

© Amsterdamse Bostheater en de Warme Winkel / Sofie Knijff

Creatief perspectief voor Amsterdam - appendix

B. Fysiek / Economisch

B1. Duurzaamheid

- *Plastic Crush* – Wereldmuseum Amsterdam 32
- *Het Zomeroffer* – De Warme Winkel 33
- *Broodje Poep* – Fides Lapidaire 34

B2. Energie

- *De zaak Shell* – Bureau Vergezicht 35
- *Ontwerpende aanpak Aardgasvrij in Reyeroord* 36
- *Energy meets the Arts* – Kunstloc Brabant 37

B3. Economie en Vestigingsklimaat

- *Impuls Bibliotheken Brainport Eindhoven* - ASML 38
- *Suikerterrein* – De Suikerzijde B.V. 39
- *Future Citizens* – New Dutch Connections 40
- *Het Beelddepot* – Stichting Zwerfjongeren Nederland 41

B4. Gebiedsontwikkeling

- *Bodega Radio* – The Niteshop 42
- *Living Lab* – Bureau Marineterrein 43
- *Zoöp Amstelpark* – Zone2Source 44

B5. Woningbouw en Ruimtelijke Ordening

- *De gouden vierkante meter* – RAAAF 45
- *Het Verhalenhuis* – MRP 46
- *Kunstprogramma rondom De Tafelberg* – TAAK 47

B6. Openbare Ruimte en Leefbaarheid

- *Natuurgebied Noord* – Tolhuistuin 48
- *Mural Tilburg Noord* – Paul Watty / Kings of Color 49
- *Bosk* – Arcadia / Bruno Doedens en Joop Mulder 50

B7 Toerisme

- *SmartCulTour* – ENSUT 51
- *Manifesta 15 Barcelona* 52
- *Stadslaboratorium Brugge* 53

B8. Verkeer & Vervoer en Mobiliteit

- *World Design Embassies* – Dutch Design Foundation 54
- *Grote Beerstraat* – Kickstad / Gemeente Zwijndrecht 55
- *De reis van de toekomst* – Springtime Design 56

Creatief perspectief voor Amsterdam - appendix

C. Stadsdelen

C1. Binnenstad

- *Red Light Arts & Culture* 58
- *Warmoesstraat Biënnale* – De Schans 59
- *Ongekend Zeedijk* – Amsterdam Museum 60

C3. Nieuw-West

- *Meervaart Theater* 64
- *Cascoland* 65
- *West Side Stories* – MAQAM / FOAM 66

C2. Noord

- *Werkplaats Molenwijk* – Framer Framed 61
- *Productiehuis Noord* – Verdedig Noord 62
- *Het Loket* – Tolhuistuin 63

C4. Zuidoost

- *Bijlmer Parktheater* 67
- *ADE Zuidoost* – The Gospel Agency 68
- *Kids of the Bims* – Mr. Frank / I AM HERE 69

A) Sociaal / maatschappelijk

Cirkels – wie heb je om je heen en wat geven ze je mee?

Cirkels is een muziektheatervoorstelling van het Poldertheater in samenwerking met MusicalMakers. De voorstelling ging gepaard met workshops en werd naast in theaters ook in de klas voor pro/vmbo-leerlingen gespeeld. Voor deze voorstelling werd inspiratie gehaald uit het model *the circles of care*, dat ervan uitgaat dat ieder mens omringd wordt door verschillende cirkels. In het midden sta jij en in de eerste cirkel om je heen staat je familie, je bron. Als je verder uitzoomt, zie je je vrienden, school, werk, stad en uiteindelijk het hele universum. Met deze voorstelling streven de makers ernaar te laten zien hoe je iedere dag, vrijwillig en onvrijwillig, in aanraking komt met meerdere cirkels, waarbij de vraag wordt gesteld in hoeverre deze cirkels invloed op je hebben en wat je van de ene naar de andere cirkel meeneemt.

Makers	Kiki Jaski en Jan Groenteman
Partners	Poldertheater, MusicalMakers, OpusOne
Stad / regio	Amsterdam
Betrokkenen	Pro/vmbo-leerlingen
Discipline	Theater
Opgave	Kansengelijkheid in en door onderwijs stimuleren
Aanpak	Voorstelling met workshop in de klas
Vorm(en)	Bewustwording creëren, perspectiefwisseling
Financiering	AFK, Jongeren Cultuurfonds Amsterdam, FCP e.a.

© Lowie van der Grinten

MOED – welke verhalen vertellen we elkaar?

In de theatersolo MOED neemt acteur en docent Mahfoud Mokaddem je mee naar zijn klaslokaal op het mbo 1. Hij stelt je voor aan Reza, Dayenne, Teun en al die andere leerlingen voor wie niemand ooit een vlag hijst. Mahfoud herkent zich in hen. Want ooit was hij ook zo: een jongen die altijd achterin zit. In de klas, in de bus, in de maatschappij. MOED is stand-up storytelling en vertelt het verhaal van die ene docent die jou wel ziet, van leerlingen die een hand in de rug verdienen en collega's die je niet begrijpen. Een voorstelling vol hiphop beats, videokunst en verhalen van leerlingen en hun docent die weinig aansluiting vinden bij het onderwijssysteem en zich afvragen: waar doe ik het voor? De indringende voorstelling dwingt het publiek van geïnteresseerden en professionals tot reflectie op kansenongelijkheid in ons onderwijs, door het systeem en door mensen.

Makers	PS theater met Mahfoud Mokaddem
Partners	Studio Moio
Stad / regio	Leiden
Betrokkenen	mbo-1-leerlingen en onderwijskundigen
Discipline	Theater
Opgave	Kansengelijkheid in en door onderwijs stimuleren
Aanpak	Voorstelling met vooraf een introductiespel en achteraf gesprekken tussen makers en publiek
Vorm(en)	Bewustwording, perspectiefwisseling
Financiering	VSBfonds, afnemers van inhouse-voorstellingen

Documentaireserie Klassen

Klassen volgt groep 8-leerlingen op verschillende scholen in Amsterdam Noord. Hun niveau-advies voor de middelbare school zal de rest van hun levens beïnvloeden. De middelbare scholieren die in dezelfde serie gevolgd worden, hebben hun kaarten al eerder geschud gekregen. Zonder steun vanuit huis en dure bijlessen staan deze kinderen er helemaal alleen voor. Betrokken docenten, mentoren bestuurders en wethouders proberen te helpen en voor deze kinderen te strijden, maar is dat genoeg? In deze geroemde documentaireserie vragen makers Sarah Sylbing en Esther Gould, o.a. bekend van hun eveneens bekroonde serie *Schuldig* (2016), zich af of het school lukt om het verschil te maken en of de scheiding tussen sociale klassen ooit wel echt doorbroken kan worden. De serie heeft in 2020 het onderwerp kansengelijkheid in het onderwijs op de politieke agenda gezet.

Makers	Sarah Sylbing en Esther Gould
Partners	HUMAN (omroep), Stichting Een van de jongens (productie), Gelijke Kansen Alliantie (hoofdpartner)
Stad / regio	Amsterdam (Noord)
Betrokkenen	Leerlingen op het primair en voortgezet onderwijs
Discipline	Film (documentaireserie)
Opgave	Kansengelijkheid in en door onderwijs stimuleren
Aanpak	Documentaireserie, gevolgd door lesmateriaal en programma's voor scholen, podcast en meer
Vorm(en)	Bewustwording, perspectiefuitwisseling, handelsperspectief bieden
Financiering	o.a. VSBfonds, Fonds 21, Humanistisch Verbond

© Jean Counet

Mentale gezondheid is de roze olifant

Het gaat slecht met de mentale gezondheid van jongeren, zeker sinds de coronacrisis. Er wordt echter weinig onderling over gesproken. *De olifant in de kamer* is van oudsher het beeld van zwijzaamheid en ontkenning. *Tabu de roze olifant*, onderdeel van de vaste tentoonstelling van Museum van de Geest in Haarlem, staat voor openheid over lastige onderwerpen. Ahmet Türkmen, kunstenaar en herstelcoach, bestrijdt op creatieve wijze stigma, uitsluiting en vooroordelen, met kunstwerken en het boek *Taboe*, waarin hij zijn eigen herstelervaring deelt. Zijn visie is dat verslaafden geholpen kunnen worden door professionele hulp, maar ook door ervaringsdeskundigen. Het Museum van de Geest is een plek waar jongeren worden gestimuleerd om ervaringen over hun mentale gezondheid bespreekbaar te maken, met kunstwerken, kunstroutes en lespakketten.

Makers	Ahmet Türkmen, Museum van de Geest
Partners	GGZ-instellingen, onderwijs
Stad / regio	Het Dolhuys Haarlem
Betrokkenen	Jongeren en ervaringsdeskundigen
Discipline	Museum
Opgave	Mentale gezondheid bespreekbaar maken
Aanpak	Onderlinge gesprekken aanmoedigen
Vorm(en)	Bewustwording, interventies
Financiering	Vele. De publieke financiering staat onder druk.

© Bastiaan van Musscher / Museum van de Geest

KiKiD maakt educatieve projecten over pijnlijke thema's

KiKiD voert projecten in het po en vo uit om écht in gesprek te komen met jongeren over voor hen belangrijke thema's, zoals relaties en seksualiteit, social media en (cyber)pesten, drankgebruik, geld en schulden en mentale gezondheid. Weerbaarheid en zelfbeeld vormen een rode draad door alles heen. KiKiD zet theater in als middel om de jonge doelgroep te bereiken. In de theatervoorstellingen wordt er aan de hand van korte scènes en stellingen over de thema's gepraat. Daarin kenmerken de projecten van KiKiD zich ook doordat er gewerkt wordt met jongerenexperts (18-24 jaar). Zij staan zelf nog dicht bij de doelgroep waardoor er snel een veilige sfeer ontstaat waarin er open en eerlijk met elkaar wordt gepraat. De aanpak van KiKid is onderzocht door TNO en Movisie. Hierdoor zijn het project *Benzies & Batchies* en de training *Ik hou van mij* opgenomen in de Databank Effectieve Jeugdinterventies van het NJi en in het loketgezondleven.nl van het RIVM.

Makers	KiKid, Jongerenexperts
Partners	Onderwijs, RIVM, Buurts Haarlem
Stad / regio	Noord-Holland, Zuid-Holland, elders
Betrokkenen	Leerlingen in po en vo
Discipline	Theater
Opgave	Thema's voor jeugdhulp bespreekbaar maken
Aanpak	Onderlinge gesprekken aanmoedigen
Vorm(en)	Bewustwording, interventies
Financiering	VSBfonds, Nationale Postcode Loterij, Stichting Achmea Slachtoffer en Samenleving

© Daniel Maissan / KiKid

Schaduwwolf – jongeren over hun ervaring in jeugdzorg

Schaduwwolf is een voorstelling door jongeren over hun ervaringen en emoties in jeugdzorg. Op het toneel krijgen de jongeren de vrijheid om te zeggen wat ze willen, zonder dat duidelijk is wat de waarheid is en wat verzonnen. Theatermaker en dramadocent Leen Braspenning vertelt in de Cultuurkrant van LKCA dat jongeren trots zijn dat ze zo'n project tot een goed einde brengen, en dat ze zich gezien voelen als mens, en niet als probleem. Op het podium kunnen ze hun persoonlijke verhaal vertellen, zonder onderbrekingen. Jongeren zijn het vaak zat maar over hun problemen te moeten vertellen: ze zitten vast in telkens weer hetzelfde verhaal. Kunst kan hun gedrag misschien niet direct veranderen, maar het kan helpen er afstand van te nemen en erop te reflecteren, zich op een andere manier uit te drukken, en dit misschien zelfs om te zetten in een nieuw verhaal.

Makers	Leen Braspenning en jongeren
Partners	Cirkant, jeugdzorginstelling
Stad / regio	Vlaanderen, België
Betrokkenen	Jongeren in jeugdzorg
Discipline	Theater
Opgave	Jeugdzorg verlichten
Aanpak	Samen theatervoorstelling ontwikkelen en spelen
Vorm(en)	Culturele interventies
Financiering	Cirkant

Culture shock – muzikale interventies in de (jeugd)zorg

Muziek biedt de mogelijkheid emoties te benoemen, diep contact te maken en culturele verschillen te overbruggen. Om het welzijn van jongeren te verbeteren organiseert Culture Shock muzikale interventies door professionele musici in onder meer GGZ-instellingen, hospices, jeugdzorginstellingen en gevangenissen. Door de inzet van klassieke muziek en interactie streven de musici naar een verschuiving in de gemoedstoestand. Muziek wordt niet alleen gewaardeerd als kunstvorm, maar ook erkend als een krachtig middel tot positieve verandering. Tijdens de interventies voelen de jongeren zich gehoord en gezien. Culture Shock bereikt ook ernstig zieke kinderen en jongeren in ziekenhuizen. Het is prachtig en ontroerend om te zien hoe kinderen, die erg ziek zijn, even worden opgetild en afgeleid door de muziek die de musici speciaal voor hen komen spelen.

Makers	Stichting Culture Shock, Karen de Wit
Partners	Willem Alexander Kinderziekenhuis (onder andere)
Stad / regio	Zuid-Holland / Nederland
Betrokkenen	Jeugdige patiënten die onder behandeling zijn
Discipline	Muziek
Opgave	Verbreding van zorgverlening
Aanpak	Interactieve concerten
Vorm(en)	Culturele interventies
Financiering	VSBfonds, Fentener van Vlissingenfonds, Gemeente Leiden

Dansen met Parkinson

Dans op Recept is een van de aanbieders van danslessen voor deelnemers met de ziekte van Parkinson. Uit wetenschappelijk onderzoek is gebleken dat de danslessen een gunstig effect hebben op het zelfvertrouwen, de kwaliteit van leven en de motorische symptomen van Parkinson. Dans verbindt zowel sociaal, medisch als cultureel. Dat geldt niet alleen voor de deelnemers. De missie van Dans op Recept is de verschillende domeinen van zorg, cultuur en welzijn met elkaar te verbinden en samen te werken aan de verbetering van de levenskwaliteit van ouderen en mensen met een chronische ziekte. De organisatie streeft naar meer normalisering in het medisch domein, de zorgsectoren en bij de overheid van het doorverwijzen van langdurig zieke mensen naar cultuurparticipatie. Bijzonder aan Dans op Recept is dat zorgverzekeraar De Friesland deze lessen vergoedt.

Makers	Dans op Recept
Partners	De Friesland, Revalidatie Friesland, Sally e.a.
Stad / regio	Noordelijke provincies
Betrokkenen	Patiënten en mantelzorgers
Discipline	Dans, cultuurparticipatie
Opgave	Langer gezond blijven binnen langdurige zorg
Aanpak	Zorg, welzijn en cultuur werken direct samen
Vorm(en)	Culturele interventies
Financiering	De Friesland (zorgverzekeraar), diverse fondsen

Mental Health Art Tour

De Mental Health Art Tour presenteert tien indrukwekkende levensverhalen van bekende persoonlijkheden, waaronder Isa Hoes, Dylan Haegens, Thomas Dekker en Jörgen Raymann. Het zijn inspirerende portretten van mensen die op innerlijke kracht door het leven laveren. want het leven komt in vele gedaanten. Je kunt ziek worden, dierbaren verliezen, of te maken krijgen met andere tegenslagen. Zij geven handvatten om het leven veerkrachtig te vieren. Bezoekers krijgen de kans om bij elk kunstwerk het persoonlijke verhaal van de betreffende persoon te beluisteren. Door hun verhalen te delen, hopen zij anderen te inspireren om taboes te doorbreken, open te zijn over hun geestelijke gezondheid en het gesprek daarover aan te moedigen. De expositie is met een mentaal muzikaal moment geopend en reist langs OBA-vestigingen in de verschillende stadsdelen.

Makers	Hush Hour, Museum van de Geest, H'Art Museum
Partners	Thrive Amsterdam mentaal gezond, GGD, OBA
Stad / regio	Amsterdam, stadsdelen
Betrokkenen	Inwoners van Amsterdam met mentale problemen
Discipline	Museale expositie, informatievoorziening, podcasts
Opgave	Geestelijke gezondheid agenderen
Aanpak	Zichtbaar en bespreekbaar maken
Vorm(en)	Bewustwording
Financiering	Alles is Gezondheid, Stichting Durf te Vragen

© Irene Hoff / Hush Hour / Museum van de Geest

Cordaan maakt werk van kunst & zorg met Outsider Art

In de Outsider Art Galerie in H'Art Amsterdam kunnen outsider art kunstenaars hun werken maken, exposeren en verkopen. De kunstenaars van de Outsider Art Galerie zijn vaak een beetje 'anders'. Soms hebben ze een verstandelijke of psychische beperking. Hun werk is boeiend, veelzijdig en heel puur. De Outsider Art Galerie biedt een volwaardig kunstpodium voor deze kleurrijke kunstenaars. Niet binnen de muren van de zorgorganisatie maar in een inspirerende museale omgeving. Cordaan speelt wel een belangrijke rol in het organiseren van initiatieven als deze tussen kunst en zorg. Met 30 tot 40 projecten op vele locaties wordt kunst, beeldend maar ook theateraal, ingebed en ingezet in zorgverlening. Ambulante kunstteams spelen niet in op zorgvragen maar op levensvragen. Cordaan baant hiermee nieuwe wegen binnen hardnekkige systemen van zorg en gemeente.

Makers	Cordaan
Partners	Kenniscentrum Kunst & Zorg, Erasmus Universiteit
Stad / regio	Amsterdam
Betrokkenen	Kunstenaars met andere dan professionele basis
Discipline	Beeldende kunst
Opgave	Kunst als verrijking van zorgverlening
Aanpak	Platforms, podia en werkplaatsen bieden
Vorm(en)	Culturele interventies en participatie
Financiering	Gemeente via WMO, VWS via WLZ

© Outsider Art Galerie / Cordaan

Mag ik je kussen? – voorstelling over de zorg van morgen

Mag ik je kussen? is een theatervoorstelling over de toekomst van zorg. De voorstelling geeft inzicht in de keuzes en dilemma's waar zorgmedewerkers dagelijks mee worden geconfronteerd. Deze voorstelling is speciaal ontwikkeld voor iedereen die werkt in de verpleging, verzorging en thuiszorg en heeft als doel om het gesprek over de toekomst van het werk in de zorg aan te jagen. Dat gesprek is nodig, want de samenleving wordt steeds ouder en de vraag naar zorg stijgt. Tegelijkertijd is er steeds minder personeel beschikbaar. Dit vraagt om anders te kijken naar de zorg en hoe het werk wordt ingericht. De vraag hoe zorgmedewerkers in de toekomst goed voor zichzelf kunnen zorgen om met dezelfde passie en aandacht voor hun cliënten te blijven zorgen, staat hierbij centraal.

Makers	TheaterMakers Radio Kootwijk
Partners	A+O VVT, diverse zorgaanbieders
Stad / regio	Landelijk
Betrokkenen	Medewerkers verpleging, verzorging en thuiszorg
Discipline	Theater, dans, muziek, film
Opgave	Zorg van de toekomst vormgeven
Aanpak	Voorstellingen in theaters en zorginstellingen, nagesprekken
Vorm(en)	Bewustwording, perspectief creëren
Financiering	Ministerie van SZW, VVT-sector

© TheaterMakers Radio Kootwijk

Migranten delen hun Verhalen van Aankomst

Migratie naar Amsterdam is van alle tijden. Bijna 60% van de Amsterdammers heeft een migratieachtergrond. Een deel van hen is gevlucht, bijvoorbeeld vanwege oorlog, religieuze overtuigingen, of etnische afkomst. In de buurttentoonstelling Verhalen van Aankomst in AZC Willinklaan worden migratieverhalen uit het verleden en heden met elkaar verbonden. Als onderdeel van de programmalijn Collecting the City van het Amsterdam Museum zijn in het AZC activiteiten en workshops georganiseerd waaraan bewoners konden deelnemen. Op de tafels en muren van hun gemeenschappelijke ruimtes worden verhalen verteld over de geschiedenis van migranten in Nederland door de eeuwen heen. In de tentoonstelling is vooral ruimte voor bewoners om hun echte eigen verhalen te vertellen. Een deelnemer noemde het samen maken van een muurschildering "de mooiste 3 dagen van mijn verblijf hier." De omgang van Amsterdam Museum met verhalen van migranten is door dit project ook veranderd.

Makers	Amsterdam Museum, Community Manager Aleyna Yildiz, Asielzoekerscentrum Willinklaan
Partners	Bewoners
Stad / regio	Amsterdam
Betrokkenen	Asielzoekers uit heden en verleden
Discipline	Fotografie
Opgave	Maatschappelijke kijk op migratie veranderen
Aanpak	Workshops, muurschilderingen, tentoonstelling
Vorm(en)	Bewustwording, culturele interventies
Financiering	Financiers van Amsterdam Museum

© Verhalen van Aankomst / Françoise Bolechowski

Kunstkameraden – kunst door vluchtelingen

Het project Kunstkameraden is een initiatief van Stichting De Cultuurkantine uit Breda. Het koppelt jonge vluchtelingen uit het azc in Breda aan professionele kunstenaars. Samen maken ze een kunstwerk. Het leven van de kinderen in het azc draait veelal om zorgen, procedures, regels, angsten en problemen. De kunstenaar neemt de jongere mee naar een andere (en fijne) wereld, ze gaan op ontdekkingstocht naar verborgen talenten, krachten en passie. Het maken en exposeren van een kunstwerk geeft een gevoel van eigenwaarde en trots.

Makers	Kunstenaar en vluchteling samen
Partners	Stichting De Cultuurkantine
Stad / regio	Breda
Betrokkenen	Vluchtelingen
Discipline	Beeldende kunst
Opgave	Begrip en een podium voor het verhaal van een vluchteling
Aanpak	Samen kunst maken
Vorm(en)	Bewustwording, culturele interventies
Financiering	Profincie Noord-Brabant, Fonds voor Cultuurparticipatie, VSB Fonds, gemeente Breda en gemeente Tilburg

© Cultuurkantine / Mohammed en Claudette

What Design Can Do – innovatief ontwerp

What Design Can Do is een wereldwijde competitie, uitgeschreven door UNHCR en Ikea. Hierin worden ontwerpers opgeroepen innovatieve oplossingen te bedenken voor grote maatschappelijke problemen. Het is een organisatie in Amsterdam met locaties in São Paulo, Mexico City, Delhi, Nairobi and Tokyo. Een van de vijf finalisten van de eerste Refugee Challenge in 2016 was Makers Unite. Destijds was het plan van Makers Unite om vluchtelingen en EU-inwoners met elkaar te verbinden door samen boeiende producten en verhalen te ontwerpen, te beginnen met het upcyclen van reddingsvesten en boten die aan de Griekse kusten waren verzameld. De oprichters begonnen in Amsterdam en Athene en bedachten een platform dat nieuwkomers en langdurige bewoners in staat zou stellen om zinvolle relaties op te bouwen en tegelijkertijd producten te creëren die de circulaire economie ondersteunen. Vijf jaar later is het een zelfvoorzienende sociale onderneming met 15 Creative Lans en 187 deelnemers o.a. door samenwerkingen met partijen als Ben & Jerry, Bas Kosters, Pieces en het Stedelijk Museum.

Makers	De deelnemers zijn de makers
Partners	Ikea, Secrid, Ministerie van buitenlandse zaken
Stad / regio	Basis Amsterdam met wereldwijd verschillende locaties
Betrokkenen	Bij de Refugee Challenge: vluchtelingen
Discipline	Design
Opgave	Maatschappelijke kijk op migratie veranderen
Aanpak	Door middel van design maatschappelijke opgaven oplossen
Vorm(en)	Bewustwording, culturele interventies, effect bewerkstelligen
Financiering	CLICKNL, Fonds voor Creatieve Industrie, Nationale Postcode Loterij, Amsterdam Fonds voor de Kunst

© What Design Can Do / Makers Unite

Untitled – toekomstbeeld voor mensen met Down

De videoinstallatie *Untitled* in H'Art Museum blikkt vooruit op een tijd waarin mensen met het syndroom van Down alleen nog in een museum te zien zijn. Hoe kijk je naar mensen met een verstandelijke beperking? Van halfgod tot duivelskind, clown, knuffelbeer of creatief genie. "Ik knuffel jou dwars door de tijd heen," zegt toneelspeler Esrah van Rooij wanneer ze tijdens de repetities hoort hoe mensen met een beperking vroeger werden behandeld. De videoinstallatie is een onderdeel van de tentoonstelling *Who Cares* in H'Art Museum. *Who Cares* vertelt het verhaal van vergeten slachtoffers en verborgen helden binnen de psychiatrie en verstandelijke gehandicaptenzorg tijdens de Tweede Wereldoorlog. De verhalen gaan over wanhoop, veerkracht, angst en volharding. *Untitled* laat zien dat ook tegenwoordig onzeker is hoe de maatschappij omgaat met kwetsbare mensen.

Makers	Toneelmakerij, Theater LeBelle
Partners	Cordaan, H'Art museum, Museum van de Geest
Stad / regio	Amsterdam
Betrokkenen	Mensen met syndroom van Down
Discipline	Video, theater
Opgave	Samenleving waarin iedereen mee mag doen
Aanpak	Productie, tentoonstelling en intentieverklaring
Vorm(en)	Bewustwording en culturele interventies
Financiering	BankGiro Loterij Fonds, Stichting SPZ, Stichting Het R.C. Maagdenhuis, Van Bijleveltstichting, Pier de Boer Stichting en het Cultuurfonds

© H'Art Museum

A Seat at the Table – voorstelling over alledaags racisme

A Seat at the Table is een voorstelling van het Amsterdamse productiehuis Black Sheep Can Fly over alledaags racisme. De theatermaers verwerkten hun eigen pijnlijke ervaringen die te maken hebben met racisme in de voorstelling. Ervaringen soms zo absurd, dat het lachwekkend wordt. Door humor is de voorstelling niet zwaar, maar de subtiliteit zorgt er wel voor de toeschouwer, die veelal wit is, zich bewust wordt van (de impact van) vele haast onzichtbare racistische opmerkingen in het dagelijks leven. De voorstelling geeft daarmee veel stof tot nadenken. Het werk van Black Sheep Can Fly heeft ook impact buiten de theaters: bij de politie, het gevangeniswezen en diverse ministeries.

Makers	Productiehuis Black Sheep Can Fly
Partners	Coproductie met Het Nationale Theater en Likeminds
Stad / regio	In theaters door heel Nederland, maar ook bij de Politieacademie
Betrokkenen	Theaterbezoekers en politiemensen
Discipline	Theater
Opgave	Antidiscriminatie
Aanpak	Bewustwording creëren
Vorm(en)	Alledaags racisme bespreekbaar maken via theater
Financiering	O.a. Fonds21, Fonds Podium Kunsten, Bankgiro Loterij Fonds

© blacksheepcanfly.nl

The Black Archives – onderbelichte boeken in het licht

The Black Archives vormen een historisch archief en cultureel centrum waar je terecht kan voor inspirerende gesprekken, inhoudelijke activiteiten en boeken vanuit zwarte en andere perspectieven die elders onderbelicht zijn. De collectie bestaat uit meer dan 10.000 boeken, archieven en artefacten die de nalatenschap zijn van zwarte schrijvers en wetenschappers. De boeken in de collectie gaan over racisme, slavernij en (de)kolonisatie, gender en feminisme, sociale wetenschappen, Suriname en de voormalige Nederlandse Antillen, Zuid-Amerika, Afrika en meer. Op basis van die collectie ontwikkelen de makers exposities, organiseren ze events en geven ze advies en lezingen. De makers streven ernaar om middels The Black Archives zwarte literatuur, kennis en informatie toegankelijk te maken.

Makers	New Urban Collective (NUC)
Partners	Verschillen per project, voorbeelden: Patta, Stadsschouwburg, De Correspondent en FunX
Stad / regio	Amsterdam – locatie Zuidoost
Betrokkenen	?
Discipline	Collectie (beheer), exposities, events, podcats etc.
Opgave	Antidiscriminatie
Aanpak	Toegankelijk maken van archief en organiseren van evenementen
Vorm(en)	Bewustwording creëren
Financiering	Amsterdams Fonds voor de Kunst, Stichting Democratie & Media

Collecting the City – tentoonstellingen in co-creatie

Collecting the City is een initiatief van het Amsterdam Museum waarin in tentoonstellingen de stad wordt 'verzameld' en gepresenteerd. Dit altijd in samenwerking met verschillende partijen en groepen in de stad. Elk halfjaar worden nieuwe makers uitgenodigd. Een vaste partner is de stichting Museum om de Hoek, met 23 buurtmusea. De makers streven naar een gelijkwaardige manier van samenwerken en het brengen van vernieuwende perspectieven op het verleden, heden of de toekomst. Voorbeelden van edities zijn Kazerne Reigersbos en Ongekend Zeedijk. Het Amsterdam Museum heeft een handboek geschreven voor co-creatie en participatie (<https://www.amsterdammuseum.nl/publicaties/publications/5195>).

Makers	Amsterdam Museum met een partner
Partners	Vaste partner is Museum om de Hoek, per editie zoekt het Amsterdam museum nieuwe partners
Stad / regio	Amsterdam
Betrokkenen	Amsterdammers en bezoekers van de stad
Discipline	Tentoonstelling
Opgave	Door middel van samenwerking een inclusievere totstandkoming van het aanbod van het museum
Aanpak	Co-creatie
Vorm(en)	Bewustwording creëren en handelingsperspectief bieden
Financiering	Gemeente Amsterdam, Founder Vrienden Loterij en Hoofdpartner Educatie ELJA Foundation. Per editie worden aanvullende financiers gezocht.

© Kazerne Reigersbos / Francoise Bolechowski

Camping Kafka – over bewoners van een vakantiepark

Steeds meer zomerhuisjes, stacaravans en vakantiebungalows worden permanent bewoond door burgers. Minstens 150.000 mensen leven in deze omstandigheden – op de rand van de georganiseerde samenleving. Zij komen hier terecht omdat ze na een relatiebreuk, schuldencrisis, huisuitzetting, vanwege laaggeletterdheid of onzeker werk vastlopen in onze samenleving. Met Camping Kafka zoekt de Academie van Beeldvorming samen met campingbewoners naar alternatieven. De installatie Camping Kafka laat het campingvraagstuk anders dan gebruikelijk zien: hier geen foto's met politie-uniformen voor verkrotte caravans, nadruk op criminaliteit of 'asocampings'. Kern is een grote banner die toont hoe mensen op campings in vicieuze cirkels terecht komen. Hieromheen tonen emoji's de karakters, gevoelens en gebeurtenissen die bewoners van vakantieparken treffen. Een glijbaan sluit aan bij campingesthetiek. In de installatie vond publieksprogramma plaats. Tijdens zogenoemde Testcases werd telkens vanuit een ander perspectief gekeken naar het campingvraagstuk. Steeds meer stakeholders sloten zich aan, en zo ontstond een brede beweging.

Makers	Academie voor Beeldvorming
Partners	GGD West-Brabant, Provincie Noord-Brabant
Stad / regio	West-Brabant
Betrokkenen	Bewoners en omgeving van vakantieparken
Discipline	Grafische vormgeving
Opgave	Veiligheid, sociale veiligheid
Aanpak	Via een installatie gesprek en beweging aanjagen
Vorm(en)	Culturele interventies
Financiering	Gemeente Breda, The Art of Impact, Graphic Matters, GGD West-Brabant, Provincie Noord-Brabant, VSBfonds

© Academie voor Beeldvorming / Ruben Pater

Publieksexperiment rond regulering verkoop van XTC

Wethouder Scholtes opende op 15 oktober 2024 de XTC-winkel van het Poppi Drugs Museum in het Meterhuisje in Cultuurdorp Westergas in Amsterdam. In de winkel wordt geen echte XTC verkocht of getest. De bezoekers ervaren verschillende verkoopsettings die op creatieve manier zijn nagebouwd. Zij krijgen niet alleen een kijkje in deze hypothetische toekomst, maar mogen ook meedenken: onder welke voorwaarden zou XTC op een verantwoorde manier verkocht kunnen worden? Via interactieve tools kunnen bezoekers hun mening geven en bijdragen aan het publieke debat. Poppi voert in en rond de XTC-winkel publieksonderzoek uit samen met de Universiteit Utrecht en de Universiteit van Amsterdam. Het experiment laat zien hoe regulering er in de praktijk in verschillende vormen uit kan zien, en welke rol de overheid kan spelen in toezicht en voorlichting.

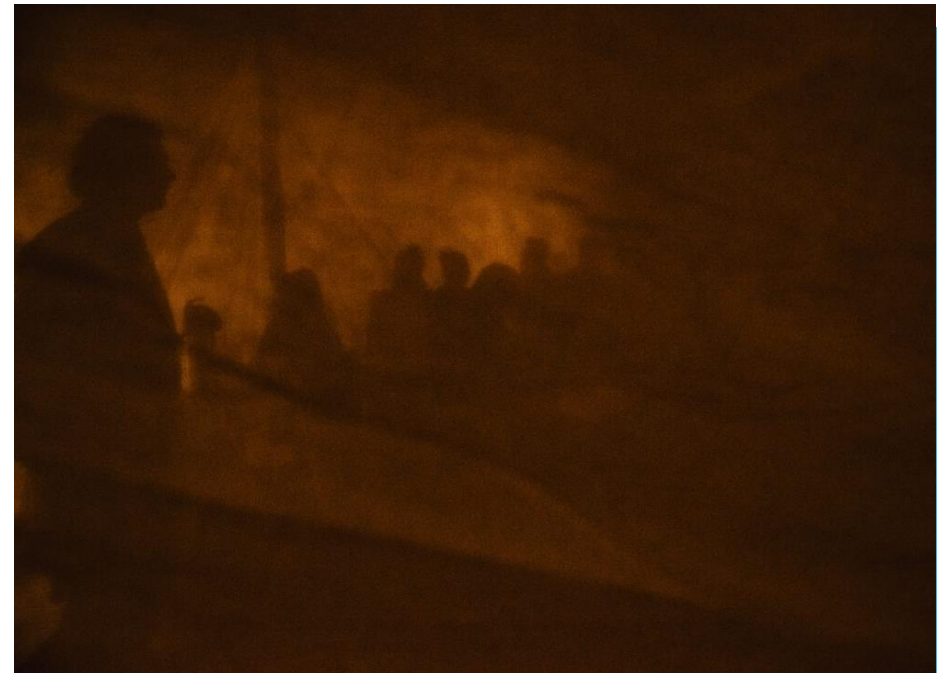
Makers	Poppi Drugs Museum, ontwerpers en onderzoekers
Partners	Gemeente Amsterdam, Universiteit Utrecht, Universiteit Amsterdam, Westergas, Mainline
Stad / regio	Amsterdam, eerder in Utrecht, Enschede en Gent
Betrokkenen	Bezoekers, beleidsmakers
Discipline	Museum, ontwerp
Opgave	Omgang met en regulering van harddrugs
Aanpak	Creatieve confrontatie en publieksonderzoek
Vorm(en)	Bewustwording, experiment
Financiering	Diverse, waaronder aandeelhouders van Poppi

SCHADUW – een anonieme biecht in de schemering

In het duister is het onzichtbaar en in het licht gitzwart. Met SCHADUW onderzoekt theatermaker Marte Boneschansker de donkere kanten en rafelranden van de mens. SCHADUW maakt onderdeel uit van een compleet programma, Het Jaar van Schaduw, waarin een aantal actieonderzoeken plaatsvindt. De aankondiging daagt het publiek uit: *hoe zit het met jouw schaduw? Ben jij een dief? Wanneer was de laatste keer dat je loog? Droom je soms over gruweldaden? Wat in jou mag het daglicht niet zien en wat brengt de duisternis ons? SCHADUW is een collectieve oefening in het delen van je donkere kant. In SCHADUW luister je – in de veiligheid van een schemercocon – naar de schaduwkanten van de ander en word je uitgenodigd om anoniem je eigen rafelranden te delen. Durf jij te spreken over je schaduwzijde? Omarm tijdens deze ode aan de schaduw jouw volledige zijn en ga mee op een reis langs licht en donker.*

Makers	Marte Boneschansker, Maureen de Jong, Simomo Boujara, Guillermo Blinker
Partners	Diverse theaters zoals Frascati en Bostheater
Stad / regio	Amsterdam (en omstreken)
Betrokkenen	Bezoekers worden deelnemers
Discipline	Theater, muziek
Opgave	Ieders eigen rol in sociale veiligheid
Aanpak	Interactieve voorstelling en randprogrammering
Vorm(en)	Culturele interventie
Financiering	AFK, Fonds21, VSBfonds, Fonds Podiumkunsten

© *Schaduw / Bowie Verschuuren*

Psst, hé schatje! – theatrale route over straatintimidatie

‘Psst, hé schatje’ is een opstelling in de openbare ruimte, met een route waarin de bezoeker individueel door gangen en kamers loopt. Door middel van acteurs, audio, informatie over het onderwerp en meer, ervaart de bezoeker seksuele intimidatie. Lous van Noordwijk zet hiermee haar gevoel van onmacht, angst, boosheid en verwarring om in de preventie van dit maatschappelijke probleem. Zij richt zich op hen die seksuele intimidatie hebben ervaren maar ook en vooral voor hen die erlangs leven, het niet doorhebben en het daarom niet begrijpen. Iedereen is welkom om deze unieke aanpak waarbij bezoekers worden geconfronteerd met de realiteit van seksuele straatintimidatie. Tijdens en na de route kunnen deelnemers met elkaar in gesprek gaan om een mogelijk antwoord te vinden op de vraag: “hoe draag jij bij aan een veilige openbare ruimte voor iedereen?”

Makers	Lous van Noordwijk, Theater Ins Blau
Partners	Stichting Emancipator, Stichting Fairspace
Stad / regio	Leiden / Arnhem / tournee
Betrokkenen	Mensen met en zonder ervaring met intimidatie
Discipline	Theater, straattheater
Opgave	Seksuele intimidatie, openbare veiligheid
Aanpak	Directe confrontatie en uitwisseling
Vorm(en)	Culturele interventie
Financiering	Gemeente Leiden, Stichting Achmea Slachtoffer en Samenleving, Janivo Stichting

Gaming for the Commons – serious gaming

Common Labs gaat in verschillende programma's uit van het concept *commons*: een gedeelde hulpbron die door een gemeenschap beheerd wordt. Daarbij staan duurzaamheid en inclusiviteit voorop. Los van de staat en de vrije markt creëren commons waarde die niet enkel in financiële middelen uit te drukken is. Deze manier van beheren wordt onderzocht en toegepast door het Commons Lab van De Waag. Een voorbeeld hiervan is Gaming for Commons. De Waag onderzoekt hiermee het potentieel van serious gaming om de stedelijke commons terug te winnen en politieke- en economische systemen te herontwerpen. Tijdens de Common Play With Us!-spelavonden willen ze het potentieel van (bord)spellen ontdekken om de stad te helpen de stedelijke commons terug te winnen. Spellen met een sociaal-politieke insteek kunnen worden gebruikt om mensen aan het denken te zetten over de samenleving en de wereld waarin ze willen leven. Diverse spellen worden gespeeld, besproken en van context voorzien om hun praktische toepassing in co-creatieve omgevingen te verbeteren.

Makers	De Waag – Futurelab
Partners	De commons
Stad / regio	Amsterdam
Betrokkenen	Gemengd publiek
Discipline	Spelenderwijs ontwerpen en betrekken
Opgave	Betrekken van commons bij maatschappelijke opgaven
Aanpak	Middels gezamenlijk ontwerpen commons betrekken bij maatschappelijke opgaven
Vorm(en)	Handelingsperspectief bieden
Financiering	European Cultural Foundation, BankGiro Loterij Fonds

Live Journalism brengt journalistiek naar een podium

De Balie heeft een team van journalisten van Live Journalism dat elk half jaar een onderbelicht onderwerp uit de stad onderzoekt. Ze publiceren artikelen in de krant, reportages op AT5 en organiseren bijeenkomsten waarbij burger en politiek elkaar ontmoeten. Als afsluiting maken ze een theatervoorstelling op basis van de bevindingen uit het onderzoek. Zo komt journalistiek tot leven op het podium.

Makers	De Balie
Partners	Afhankelijk van het onderwerp, maar altijd de doelgroep die het Betrokkenen, stakeholders en politiek
Stad / regio	Door heel Nederland
Betrokkenen	Onderzoeksjournalistiek en theater ter versterking van de democratie.
Discipline	Theater, media, journalistiek
Opgave	Democratie
Aanpak	Onderzoeksjournalistiek en theater ter versterking van de democratie.
Vorm(en)	Bewustwording maar ook verandering
Financiering	Verschillend per onderzoek

© Ze ruiken het als je bang bent / de Balie

Podcast Hallo Hannah

In de podcast Hallo Hannah vertellen Rijksambtenaren over hun werk en de morele dilemma's die ze daarbij ervaren. Daan Dijsseldonk en Roos Eijmers maakten deze podcast in opdracht van *Dialogo en Ethiek*, een programma binnen de Rijksoverheid opgericht naar aanleiding van het Toeslagenschandaal. Het doel was om binnen de Rijksoverheid een open gesprek op gang te brengen waarin ambtenaren vragen kunnen en durven stellen over het werk dat zij doen. In de gesprekken komen persoonlijke dilemma's naar boven en delen de ambtenaren dat ze sinds het Toeslagenschandaal, de coronacrisis en de gaswinning in Groningen veel wantrouwen ervaren vanuit de politiek, de pers en de burger. Er staan inmiddels vier afleveringen online, een vijfde volgt nog. Firma MES maakt documentair theater over maatschappelijke onderwerpen.

Makers	Firma MES
Partners	Dialogo en Ethiek
Stad / regio	n.v.t.
Betrokkenen	Ambtenaren
Discipline	Media – podcast
Opgave	Bespreekbaar maken van morele dilemma's onder ambtenaren.
Aanpak	Middels een podcast een gesprek faciliteren
Vorm(en)	Bewustwording creëren
Financiering	Rijksoverheid

B) Fysiek / economisch

Plastic Crush – tentoonstelling over ons plasticgebruik

De tentoonstelling *Plastic Crush* in het Wereldmuseum Amsterdam toont de verschillende manieren waarop ons leven is doordrongen van plastic. Aan de ene kant is ons leven makkelijker geworden, aan de andere kant draagt plastic bij aan wereldwijde ongelijkheid. Maar hoe je het ook wendt of keert; plastic is een blijvertje. Universele en lokale verhalen, objecten uit de collectie, hedendaagse kunst en plastic iconen bieden de bezoekers een breder perspectief. Met de voorstelling hoopt het museum ook te inspireren tot een duurzamere toekomst.

Makers	Wereldmuseum Amsterdam
Partners	O.a. Dutch Design Week, Plastic Soup Foundation
Stad / regio	Amsterdam
Betrokkenen	Bezoekers van Wereldmuseum Amsterdam
Discipline	Beeldende kunst en vormgeving
Opgave	Plasticvervuiling
Aanpak	Diverse perspectieven tonen en stimuleren tot reflectie op eigen bijdrage
Vorm(en)	Bewustwording creëren
Financiering	O.a. Vriendenloterij en Mondriaan Fonds

Het Zomeroffer – voorstelling over klimaatverandering

In een groots muziektheaterspektakel waarin theater, muziek, zang en dans samensmelten tot een hedendaags maar tijdloos ritueel, komt onze geliefde auto tot zijn einde. Het Zomeroffer is een moderne versie van 'Le Sacre du Printemps.' In deze voorstelling wordt elke avond een auto van een van de bezoekers geofferd. De Theaterkrant schreef erover: "Vaak als de makers je volledig ergens in meenemen, schudden ze je weer ruw wakker om je direct te laten twijfelen aan wat je zojuist nog voelde of vond. In Het Zomeroffer pakt dat heel goed uit. De parallele belangen van nabestaanden, kunstenaars, activisten en publiek bieden een rijk palet van emotioneel engagement, vervreemding, vermaak en zelfbewustzijn."

Makers	De Warme Winkel, Touki Delphine, Asko Schönberg
Partners	ITA, Amsterdamse Bostheater, auto-donateurs
Stad / regio	Amsterdam
Betrokkenen	Geëngageerd publiek
Discipline	Muziektheater
Opgave	Klimaatverandering stoppen vraagt offers
Aanpak	Confrontatie met diverse perspectieven
Vorm(en)	Bewustwording creëren
Financiering	Blockbusterfonds, Fonds21, Zabawas, AfK, FPK

Van kont tot mond: Broodje Poep over de voedselkringloop

Onder het motto 'poep is goud waard' trekt de foodstruck Broodje Poep langs festivals en evenementen om zoveel mogelijk mensen bewust te maken van de waarde die wij dagelijks creëren en wegspoelen. Broodje Poep serveert overheerlijk broodjes waarvan de ingrediënten groot zijn geworden op compost van menselijke poep en plas. Het klinkt vies maar blijkt een makkelijke gespreksopener om het narratief over poep te veranderen. Broodje Poep staat voor een groter doel: het sluiten van onze voedselkringloop, van kont tot mond. Het idee brengt nieuwe initiatieven teweeg. In de documentaire *Holy Shit* spreken boeren, biologen, ecologen en politici over het potentieel van poep en plas, maar ook de taboes en wetgeving. Met de jaarlijkse actie *Give a Shit* actie roepen boeren door heel het land burgers op om hun poep te doneren. De actie leidde tot Kamervragen.

Makers	Fides Lapidaire, social designer
Partners	Fedde Jorritsma (Local Wise), Sven Jurgens (KNN Advies)
Stad / regio	Nederland
Betrokkenen	Iedereen die poept
Discipline	Festival, documentaire
Opgave	Duurzame voedselkringloop
Aanpak	Gestart als afstudeerproject Dutch Design Academy
Vorm(en)	Bewustwording, experiment en interventies
Financiering	Stichting Rondgang

© Broodje Poep / Fides Lapidaire / Klant in Zicht

De zaak Shell – voorstelling over de energietransitie

De zaak Shell is een voorstelling van Bureau Vergezicht waarin er in 5 monologen de belangrijkste hoofdrolspelers in het klimaatdebat een rol krijgen: Shell, de consument, de overheid, de burger en de toekomstige generatie die zich zorgen maakt om hun toekomst. In elke monoloog zie je hoe de verantwoordelijkheid wordt doorgeschoven. De makers laten zien dat een energieproducent zeker een grote rol speelt in de klimaatcrisis, maar dat andere spelers net zo goed een rol spelen. De klimaatcrisis is een verantwoordelijkheids crisis, waarbij we allemaal onderdeel zijn van het probleem, maar ook van de oplossing.

Makers	Bureau Vergezicht
Partners	Oorspronkelijke producenten: Frascati Producties & De Nwe Tijd
Stad / regio	Tournee door heel Nederland
Betrokkenen	Theaterbezoekers
Discipline	Theater
Opgave	Klimaatcrisis
Aanpak	Ontleden van een probleem
Vorm(en)	Bewustwording creëren
Financiering	BlockbusterFonds, Lira Fonds, Cultuurfonds, Fonds Podiumkunsten

© Karin Jonkers

Ontwerpde aanpak Aardgasvrij in Reyeroord

In 2035 moet de Rotterdamse wijk Reyeroord aardgasvrij zijn. Dat is niet alleen voor de gemeente, maar ook voor de bewoners een grote stap. Het is een grote, onzekere en abstracte uitdaging die veel invloed heeft op het dagelijks leven van bewoners. Welke interventies zijn het meest effectief om de bewoners hiertoe te activeren? Hoe bereik je de verschillende bewoners op een manier die bij hen past? Door het stimuleren van participatie en kennisdeling wil de gemeente een leefbare en duurzame omgeving creëren, waarbij de lokale gemeenschap actief betrokken is bij het proces. De gemeente koos voor een ontwerpde aanpak in samenwerking met ontwerpers en social designers. Door aan te sluiten bij de belevingswereld van bewoners, kunnen effectieve interventies worden ontworpen. De uitkomsten van deze aanpak zijn gebundeld in een rapport en toolbox.

Makers	Gemeente Rotterdam, Zeewaardig Service Design, Noorderwind en Kickstad
Partners	Lokale gemeenschap en stakeholders
Stad / regio	Rotterdam
Betrokkenen	Bewoners van de wijk Reyeroord
Discipline	Design
Opgave	Energietransitie
Aanpak	Bewoners betrekken en draagvlak creëren
Vorm(en)	Handelingsperspectief bieden
Financiering	Gemeente Rotterdam

© Kickstad

Prijsvraag Energy meets the Arts

In de Brabantse samenleving van 2050 worden geen fossiele brandstoffen meer gebruikt, maar alleen duurzame energie. Er zijn veel plannen en de eerste stappen naar een nieuw energielandschap worden gezet. 150 meter hoge molens worden gebouwd en zonnevelden aangelegd. Deze energietransitie heeft een enorme impact op het landschap. Wat betekenen al deze plannen voor de omgevingskwaliteit en de beleving van het (cultuurhistorisch) landschap. Kunstloc schreef in 2017 de prijsvraag 'Energy meets the Arts' uit, omdat één stem in de discussies te weinig naar voren kwam: die van kunstenaars en ontwerpers. Kunstloc riep hen op om mee te denken over de gevolgen van de energietransitie voor de leefomgeving van mensen. Want het is niet alleen een zaak van technologische en economische verandering. Wil de energietransitie écht succesvol zijn, dan is nog iets anders nodig: verbeelding en verleiding. Het doel van de prijsvraag was niet alleen om ideeën op te halen, maar ook om partijen binnen en buiten de kunst- en cultuursector aan elkaar te verbinden.

Makers	Initiatief van Kunstloc Brabant
Partners	
Stad / regio	Provincie Noord-Brabant
Betrokkenen	Kunstenaars, ontwerpers, (landschaps-)architecten
Discipline	Beeldende kunst, vormgeving, multidisciplinair
Opgave	Energietransitie
Aanpak	Ideeënrijsvraag
Vorm(en)	Handelingsperspectief bieden
Financiering	Kunstloc Brabant / Provincie Noord-Brabant

© 'Dutchblue' / Caro Agterberg (prijswinnaar Energy meets the Arts)

Impuls voor bibliotheken Brainport Eindhoven

Door de vestiging van ASML groeit de internationale gemeenschap in Eindhoven en omliggende gemeenten. De komende jaren komen er 75.000 banen bij en zo'n 200.000 mensen. ASML hecht grote waarde aan een goede sociaal-maatschappelijke ontwikkeling van de regio. Daarom financiert ASML projecten die hieraan bijdragen, zoals de VoorleesExpress van bibliotheek Veldhoven. Binnenkort worden ook meer dan 50.000 kinderboeken aan de collectie toegevoegd in 82 talen. Een project dat mogelijk is dankzij €4,2 miljoen ondersteuning van ASML.

Makers	Bibliotheken Brainportregio Eindhoven
Partners	ASML
Stad / regio	Brainport Eindhoven
Betrokkenen	Internationals Brainport Eindhoven
Discipline	Letteren
Opgave	Internationalisering lokale gemeenschap
Aanpak	Financiële impuls t.b.v. brede economische en maatschappelijke ontwikkeling
Vorm(en)	Effect bewerkstelligen
Financiering	ASML

Suikerterrein – innovatieve gebiedsontwikkeling

Het Suikerterrein in Groningen is gebaseerd op het concept dat PloegID3 in 2014 lanceerde. Het doel was een laboratorium voor de stad; een plek voor experiment en creativiteit gebaseerd op vier pijlers: aanvullend op de stad, zelf doen, adaptief ontwikkelen en tijdelijke ontwikkeling van blijvende waarde. Het terrein is een kenniswerkplaats voor nieuwe ontwikkelingen en innovaties op gebied van voedsel, zorg, gezondheid, energie etc. Dit doet Terra (een 'groene' opleiding) in samenwerking met andere onderwijsinstellingen, innovatie bedrijven en maatschappelijke organisaties. Ook zit er horeca en zijn er sportmogelijkheden. Inmiddels is het Suikerterrein een plek met 50 bedrijven, 320 tijdelijke woningen en congressen, markten, festivals en andere evenementen en trekken ze meer dan 450.000 bezoeker per jaar.

Makers	De Suikerzijde B.V.
Partners	Bedrijven, onderwijs, broedplaats, architecten, kunstenaars.
Stad / regio	Groningen
Betrokkenen	O.a. ondernemers
Discipline	Multidisciplinair
Opgave	Experiment, innovatie en ontwikkeling stimuleren in de stad
Aanpak	Gebiedsontwikkeling
Vorm(en)	Effect bewerkstelligen
Financiering	Verschillende bronnen, ontwikkelaar Dura Vermeer

Future Citizens – theatrale viering van inburgering

Stichting New Dutch Connections (NDC) gebruikt theater, kunst en training om burgers te inspireren en te motiveren actief te worden in onze multiculturele en multireligieuze samenleving zodat de vreemdeling geen vreemdeling meer is en de vluchteling thuis komt. Hoewel er ruim 1 miljoen onvervulde vacatures zijn in Nederland, heeft het grootste gedeelte van de statushouders die sinds 2015 in Nederland zijn, nog steeds geen werk. Een netwerk is belangrijk om aan de slag te gaan op de Nederlandse arbeidsmarkt, maar als iemand nieuw is in ons land dan heeft diegene dat vaak nog niet. *Future Citizens* is een theatrale viering van de inburgering. Hiermee geeft NDC statushouders zelf het podium op een wijze die verbindt en hun netwerk vergroot. Samen met professionals verkennen en vertalen statushouders op artistieke wijze hun persoonlijke verhaal, ambities en dromen. Bezoekers zijn vervolgens niet alleen doorsnee theaterpubliek, maar worden doelgericht uitgenodigd om een connector te zijn.

Makers	New Dutch Connections (NDC)
Partners	NDC werkt met diverse bedrijven, maatschappelijke en culturele organisaties
Stad / regio	Steden door heel Nederland
Betrokkenen	Statushouders
Discipline	Podiumkunsten
Opgave	Arbeidsmarktintegratie statushouders
Aanpak	Zelfontplooiing en uitwisseling tussen nieuwkomers en hun stadsgenoten
Vorm(en)	Effect bewerkstelligen
Financiering	?

Het Beelddepot om beeldvorming te verbeteren

Het Bouwdepot, een initiatief van Stichting Zwerfjongeren Nederland, biedt jongeren in kwetsbare posities een jaar lang maandelijkse financiële steun om aan hun toekomst te werken. Het Bouwdepot biedt jongeren kansen, en gaat uit van vertrouwen en onvoorwaardelijkheid. Stigmatiserende labels rondom dakloosheid versterken een negatief zelfbeeld en een NIMBY-effect in de wijken. Media en beleidsmakers houden vaak negatieve associaties in stand. Om de problematiek van jongeren en de aanpak op een positieve manier over het voetlicht te brengen heeft het Bouwdepot ontwerpers, fotografen en animatoren ingezet. Zo is, naast podcasts en verhalende voorlichtingsfilms, het Beelddepot tot stand gekomen. Dit is een realistische beeldbank met deels vrij beschikbare foto's die de financiële en maatschappelijke problematiek van jongeren oprecht in beeld brengen, om dakloze jongeren in het juiste perspectief te laten zien. Dat versterkt hun toekomstige arbeidsmarktkansen.

Makers	Ontwerpers en fotografen van Het Bouwdepot
Partners	Zwerfjongeren Nederland, VWS, Fontys, VNG, HU
Stad / regio	8 gemeenten
Betrokkenen	Jongeren met problemen zoals dakloosheid
Discipline	Ontwerp, fotografie, animatie
Opgave	Economische problematiek van jongeren
Aanpak	Campagnes gericht op zorgverleners, gemeenten maar ook op jongeren en media
Vorm(en)	Positieve beeldvorming
Financiering	Kansfonds, Stichting Zwerfjongeren Nederland

© Dingena Mol / Het Beelddepot (www.hetbeelddepot.nl)

Bodega Radio – invloed op stadsontwikkeling

Bodega Radio is een radiozender met lokale dj's en wijkbewoner waar aan de hand van gesprekken en muziek kennis wordt gedeeld over de waarde van de hedendaagse stadscultuur en het cultureel erfgoed van de stad. Bodega Radio is onderdeel van The Niteshop. The Niteshop vertrekt vanuit het idee dat de kennis en kunde van burgers aan de rand van de samenleving onmisbaar is in het aanpakken van transitieopgaven. De shop maakt het erfgoed van een postkoloniale samenleving zichtbaar in haar schappen en in haar programma. Het doel is om de verbeelding van de communities en de andere stakeholders te triggeren om invloed uit te oefenen op de stadsontwikkeling. The Niteshop is ontstaan vanuit Concrete Blossom, een Urban Culture advies- en ontwerpbureau.

Makers	The Niteshop
Partners	Notes, Nieuw Instituut, We don't Care en Spatial Codes
Stad / regio	Rotterdam
Betrokkenen	Inwoners van Rotterdam
Discipline	Verschillende media
Opgave	Participatie aan stadsontwikkeling
Aanpak	Met een divers programma bewoners betrekken en een stem geven
Vorm(en)	Bewustwording creëren
Financiering	The Niteshop wordt beheerd door Concrete Blossom

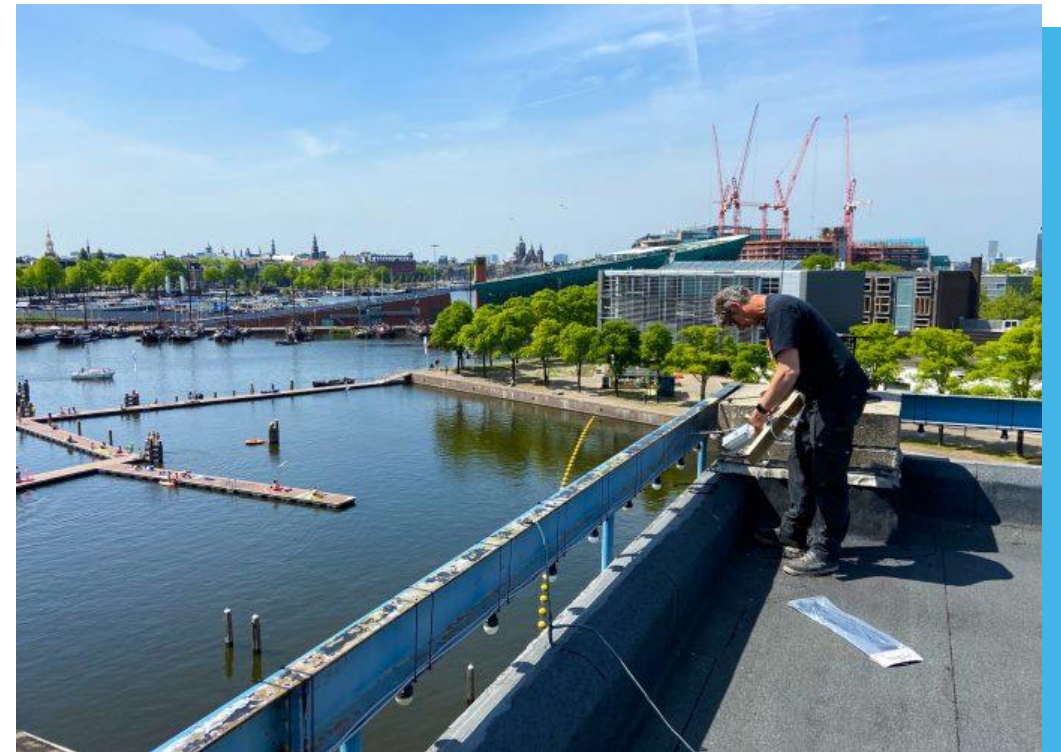

© Bodega Radio

Living Lab verbeeldt stedelijke uitdagingen

Het Living lab op het Marineterrein werken bedrijven, wetenschappers, creatieven en studenten samen oplossingen voor stedelijke uitdagingen. Bureau Marineterrein is in deze tijdelijke fase verantwoordelijk voor de programmering op het terrein, het gebruik en beheer van gebouwen, de selectie van de huurders, de communicatie en het beheer van de buitenruimte. Zo ontwikkelde kunstenaar en buurtbewoner Naomi Jansen in 2023 De Heg, een voormalige parkeerplek, omgetoverd tot een verborgen podium in het groen voor kunstprojecten en optredens. Daarnaast staat ze aan de start van het project 'Schietbaan: De echo van de stad'. Dit wordt een nieuwe Artist in Residence-locatie in de voormalige schietbaan op het Marineterrein. Beide initiatieven geven kunstenaars ruimte om te experimenteren met locatie- en/of context-specifieke werken en laagdrempelige ontmoetingen met het publiek.

Makers	Bedrijven, wetenschappers, creatieven en studenten
Partners	Bureau Marineterrein, AMS Institute, Dienst Stedelijke Innovatie en R&D (gemeente Amsterdam), Amsterdam Smart City
Stad / regio	Marineterrein
Betrokkenen	Experimenteren om te komen tot oplossingen voor stedelijke uitdagingen
Discipline	Onderzoek, wetenschap en creativiteit
Opgave	Bijdragen aan oplossingen voor stedelijke uitdagingen
Aanpak	Door onderzoek, wetenschap en creativiteit stedelijke uitdagingen oplossen
Vorm(en)	Handelingsperspectief bieden
Financiering	Zie partners

Zoöp Amstelpark voor menselijke én niet-menselijke inwoners

Een Zoöp is een organisatiemodel voor samenwerking tussen menselijk en niet-menselijk leven dat de belangen van alle zoë (Grieks voor 'leven') behartigt. Het Zoöp-model maakt de stemmen en belangen van niet-menselijk leven onderdeel van de besluitvorming van organisaties. Het idee van de Zoöp komt voort uit een onderzoek van Het Nieuwe Instituut, dat samen met ecologen, filosofen, kunstenaars, ondernemers en juristen naar een manier zocht om de positie van niet-menselijk leven binnen onze menselijke samenlevingen te versterken. Zone2Source trekt samen met het Zoönomisch Instituut en de Gemeente Amsterdam op om van het Amstelpark een proeftuin voor het experimenteren met regeneratieve politiek voor een stad met miljarden -menselijke en anders dan menselijke- inwoners te maken.

Makers	Zone2Source
Partners	Zoönomisch Instituut en de Gemeente Amsterdam
Stad / regio	Amstelpark
Betrokkenen	Doormiddel van onderzoek nadenken over toekomstbestendige gebiedsontwikkeling
Discipline	Onderzoek en debat
Opgave	Toekomstbestendige gebiedsontwikkeling
Aanpak	Doormiddel van onderzoek nadenken over toekomstbestendige gebiedsontwikkeling
Vorm(en)	Bewustwording creëren en handelingsperspectief bieden
Financiering	Gemeente Amsterdam

Kunstwerk De gouden vierkante meter

De gouden vierkante meter aan de VOC-kade is een kunstwerk in het water van een gouden vierkante meter. Het werk legt een link tussen de geschiedenis van Amsterdam en de hedendaagse stadsontwikkeling. Vroeger zeilden VOC-schepen vanaf Oostenburg uit om kostbare overzeese goederen te halen en te verhandelen. Tegenwoordig is de vierkante meter zelf de ultieme handelseenheid geworden. De keuze om een gouden vierkante meter op deze historische plek te plaatsen, waar ooit schepen werden gebouwd die werden gebruikt voor de kolonisering van de wereld, onthult de pijnlijke continuïteit tussen het winstbejag en uitbuiting van toen en de huidige vastgoedhandel. RAAAF reflecteert met dit werk niet alleen op de geschiedenis en de actuele woningcrisis, maar ook op de toekomst. De gouden vierkante meter ligt op de grens van water, een subtiële verwijzing naar de dreiging van zeespiegelstijging. Barbara Visser heeft een bijbehorende korte film gemaakt: [De gouden vierkante meter on Vimeo](#)

Makers	Kunstenaars Ronald en Erik Rietveld van RAAAF (korte film Barbara Visser)
Partners	Stadgenoot en de gemeente Amsterdam
Stad / regio	Oostenburg
Betrokkenen	Doormiddel van kunst in de openbare ruimte bewustwording creëren over relevante onderwerpen waaronder verdeling van de (openbare) ruimte
Discipline	Kunst in de openbare ruimte
Opgave	Gebiedsontwikkeling, leefbaarheid, duurzaamheid, woningbouwopgave
Aanpak	Met kunst in de openbare ruimte bewustwording creëren
Vorm(en)	Bewustwording creëren
Financiering	Opdrachtgever Stadgenoot, middelen uit GREX

Het Verhalenhuis – multifunctionele ontmoetingsplek

Het Verhalenhuis wordt een verbindende en inspirerende ontmoetingsplek voor bewoners, ondernemers en bezoekers op het Osdorpplein in Nieuw-West. Het is onderdeel van het nieuwbouwproject MIX Amsterdam (MRP) en een samenwerking tussen de gemeente, de OBA, El Hizjra Amsterdam (Centrum voor Arabische kunst en cultuur), radiozender FunX en Oxville Cinema. Hier komen 528 huurappartementen, waarvan 162 sociale huurwoningen, een open groene binnentuin, commerciële ruimtes op de begane grond en de eerste verdieping en 382 parkeerplaatsen. Ontwikkelaar MRP er bewust voor om een kunst- en cultuurvoorziening toe te voegen met aandacht voor de historie en identiteit van de plek. Het Verhalenhuis krijgt een breed en actief programma voor de buurt.

Makers	MRP
Partners	Gemeente Amsterdam, OBA, El Hizjra, FunX, Oxville Cinema
Stad / regio	Amsterdam
Betrokkenen	Bewoners van Nieuw-West
Discipline	Multidisciplinair
Opgave	Culturele voorzieningen borgen bij nieuwbouw
Aanpak	Ruimte creëren voor cultuur
Vorm(en)	Effect bewerkstelligen
Financiering	MRP

Kunstprogramma rondom De Tafelberg

De Tafelberg is een community-concept waar voor jongeren tot 27 jaar ruimte is voor wonen, leren, werken en ontspannen. De Tafelberg bestaat uit 290 woonstudio's en verschillende gemeenschappelijke voorzieningen. Ook is er plek voor maatschappelijke ondernemers. De Tafelberg is een initiatief van jeugdzorgorganisatie Levvel en woningcorporatie de Alliantie. TAAK ontwikkelt in opdracht van jeugdzorgorganisatie Levvel een driejarig kunstprogramma voor de nieuwe leef- en leergemeenschap. In deze programmering onderzoekt TAAK hoe De Tafelberg maatschappelijk ingebed kan worden in haar omgeving, een gemeenschap kan creëren en oude met nieuwe buurtbewoners kan verbinden.

Makers	TAAK
Partners	Levvel en de Alliantie
Stad / regio	Amsterdam
Betrokkenen	Nieuwe bewoners De Tafelberg
Discipline	Multidisciplinair
Opgave	Opbouw community en inbedding in de wijk
Aanpak	Diverse deelprojecten met subdoelen
Vorm(en)	Effect bewerkstelligen
Financiering	Opdracht van Levvel

Noord als natuurgebied waar ook mensen wonen

De afgelopen jaren organiseerde Tolhuistuin onder de noemer 'Expeditie Groen' tientallen doe-programma's, expedities en onderzoek met kunstenaars, ecologen en activisten. Dat heeft geresulteerd in een manifest dat oproept om het stadsdeel Noord als natuurgebied te beschermen en versterken. Deze oproep wordt ondersteund door bijna 100 organisaties, ondernemers en initiatieven uit Amsterdam Noord, waaronder bewoners- en huurdersverenigingen. Zij hebben de perceptie laten kantelen: ze zien Amsterdam Noord als een natuurgebied waar ook mensen wonen, in plaats van als bebouwde kom waar wel wat groen bij mag. De komende jaren gaan ze samen aan de slag om de verlanglijst van Natuurgebied Noord te realiseren met kunst, burgeronderzoek en wetenschap. Zo wordt vanuit een community vorm en richting gegeven aan de beweging.

Makers	Tolhuistuin met kunstenaars en programmamakers
Partners	Diverse culturele en maatschappelijke partners
Stad / regio	Amsterdam Noord
Betrokkenen	Bewoners en bezoekers van stadsdeel Noord
Discipline	Multidisciplinair
Opgave	Leefbaarheid en sociale cohesie
Aanpak	Burgerparticipatie, DIY
Vorm(en)	Alle drie (wisselt per activiteit/programma)
Financiering	Via Tolhuistuin

Mural om leefbaarheid in Tilburg Noord te vergroten

In Tilburg Noord hebben kunstenaars samen met jongeren uit de wijk murals gemaakt. Op deze plek was er voorheen overlast, en dus hebben jeugdwerkers (en broers) Faysal en Yassin Settout bedacht dat er iets moest gebeuren. Door met de jongeren in de wijk samen na te denken over wat er kon gebeuren en hoe het kunstwerk eruit kon komen te zien is de mural ontstaan. In de mural in Tilburg Noord zijn een aantal dingen verwerkt die belangrijk waren voor kinderen in de wijk. Een ding dat steeds terugkwam: de postcodes. Op het kunstwerk zijn twee postcodes te vinden: 5011 en 5049. Maar de postcodes zijn niet het enige belangrijke in het kunstwerk. "De culturen moesten niet zozeer in personen neergezet worden, maar meer in symboliek vertaald worden. Vandaar ook de Marokkaanse mozaïek en de windmolen op een T-shirt van een meisje met een hoofddoek. Ook is er bewust voor gekozen om de mensen in het centrale gedeelte van het ontwerp schouder aan schouder neer te zetten: samen sta je sterk en niemand wordt uitgesloten."

Makers	Ontwerper Paul Watty, kunstenaars van Kings of Color en jongeren
Partners	Connect2Jeugd, WonenBreburch, Kings of Colors
Stad / regio	Tilburg Noord
Betrokkenen	Participatief proces
Discipline	Mural
Opgave	Leefbaarheid vergroten
Aanpak	Met participatie mural tot stand brengen
Vorm(en)	Effect bewerkstelligen
Financiering	-

Bosk trekt een spoor van verandering door Leeuwarden

In de zomer van 2022 wandelden 1.000 bomen door Leeuwarden. Bosk heeft bomen in de stad een plek en een stem gegeven. Met een bo(o)mvul programma van exposities, tentoonstellingen, optredens en bijeenkomsten, publicaties in verschillende on- en offline magazines, kranten, dagbladen, aandacht voor het thema op TV, de radio, in raadsvergaderingen en zelfs een rechtszaak voor de rechten van de natuur heeft Bosk de aandacht gevestigd op de noodzaak om anders naar de relatie tussen mens en natuur te kijken. Een belangrijk onderdeel gericht op transitie is het BoskLab. Daarin konden (activistische) kunstenaars van verschillende kunst disciplines nieuw werk maken en daarmee reflecteren op Bosk, met als hoofdvraag "wat kunnen we van bomen leren?" Bosk heeft de Dutch Design Award 2023 in de categorie Habitat gewonnen.

Makers	Bruno Doedens, Joop Mulder en vele anderen
Partners	Arcadia, gemeente Leeuwarden, provincie Friesland
Stad / regio	Leeuwarden
Betrokkenen	Bewoners en bezoekers, honderden vrijwilligers
Discipline	Multidisciplinair
Opgave	Vergroenen, verzachten en verbinden van de stad
Aanpak	Activiteit met randprogrammering
Vorm(en)	Culturele interventie
Financiering	GroenLeven, Gieskes-Strijbis Fonds, Mondriaan Fonds, Leeuwarder Ondernemers Fonds, Achmea, bdp cultuurfonds, Vriendenloterij Fonds

© BOSK / Arcadia

SmartCulTour: innovatie voor duurzaam cultuurtoerisme

SmartCulTour is een project van de Europese Commissie met zes Living Labs in Europese steden die worstelen met overtoerisme. Het doel van de living labs is het aanmoedigen van netwerken tussen belanghebbenden uit het toeristische werkveld om zo tot goede praktijken en innovatieve oplossingen voor duurzaam cultureel toerisme te komen, die tegelijkertijd ook kunnen worden uitgewisseld met andere Europese regio's. In interactieve en innovatieve ontwerpessies, onder meer in Rotterdam worden interventies op het gebied van cultureel toerisme gedeeld en daarmee toerismestrategieën ontwikkeld en getest. Een inzicht is dat door Rotterdamse wijken te ontwikkelen vanuit hun eigen identiteit, nieuwe aanleidingen worden gecreëerd voor toeristen om ook andere gebieden te bezoeken dan de binnenstad. Ook Amsterdam heeft een living lab over toerisme.

Makers	Expertise Netwerk Sustainable Urban Tourism (ENSUT)
Partners	Hogeschool InHolland
Stad / regio	Amsterdam, Rotterdam, andere steden
Betrokkenen	Bewoners, toeristen
Discipline	Social design
Opgave	Cultuur toerisme in goede banen leiden
Aanpak	Experimenteren
Vorm(en)	Bewustwording, pilots
Financiering	Europese Commissie

Manifesta 15 Barcelona – een uitgesmeerde editie

De Manifesta is een biënnale voor hedendaagse beeldende kunst die om het jaar in een andere stad in Europa neerstrijkt. In 2024 is dit Barcelona. Dit is een stad, net als Amsterdam, met veel toerisme. Vooraf is er nagedacht over de impact van een tentoonstelling als de Manifesta op de stad. Anders dan voorgaande edities van Manifesta die zich voornamelijk concentreerden op een enkele stad, beslaat deze editie een gigantisch geografisch gebied. Er is bewust voor gekozen de activiteiten te decentraliseren en de tentoonstellingen op locaties rond de stad plaats te laten vinden.

Makers	Manifesta
Partners	Barcelona
Stad / regio	Barcelona
Betrokkenen	Bezoekers Manifesta
Discipline	Tentoonstellingen
Opgave	Drukke van toeristen verspreiden over de stad
Aanpak	Decentraliseren
Vorm(en)	Handelingsperspectief bieden
Financiering	n.v.t. (voor de interventie)

Brugge zet in op een stadslaboratorium over toerisme

Brugge is een cultureel en daarmee toeristisch hoogtepunt in Europa. De kleine stad wordt jaarlijks overstroomd door meer dan 8 miljoen bezoekers. Cultureel toerisme is een zegen voor de economie en de verkiezing tot Culturele Hoofdstad in 2002 heeft een enorme impuls aan de stad gegeven. Maar massatoerisme is ook een bedreiging voor de leefbaarheid. Bewoners en bestuurders vragen zich af hoe lang de stad nog haar eigen ziel kan bewaren. Het debat hierover wordt vaak gekaapt door een nostalgische kramp naar rust. Het toerisme kan opnieuw worden vormgegeven door een *stadslaboratorium*: een burgerparlement waarin nieuwe stemmen aan bod kunnen komen: centrumbewoners, gidsen, ondernemers, beleidsmakers én toeristen. Het stadslaboratorium biedt een perspectief weg van het toeristisch moeras, waarbij inwoners hun stad weer in handen kunnen krijgen.

Makers	Bezorgde burgers
Partners	Media
Stad / regio	Brugge, België
Betrokkenen	Bewoners en toeristen
Discipline	Participatie
Opgave	Massatoerisme versus culturele identiteit
Aanpak	Burgerparticipatie
Vorm(en)	Bewustwording
Financiering	Gemeente Brugge

Mobiliteit met leefbaarheid voorop

World Design Embassies, een programma van Dutch Design Foundation, zet ontwerpkracht in bij het ontwikkelen van nieuwe vergezichten en concrete oplossingsrichtingen voor maatschappelijke uitdagingen. Met allianties van partners werken ze met 'ambassades van de toekomst' aan thema's als gezondheid mobiliteit en duurzaamheid. World Design Embassies is een jaarrond programma met een hoogtepunt tijdens Dutch Design Week. Pakhuis de Zwijger organiseert met de World Design Embassy een reeks programma's, een daarvan is Mobiliteit met leefbaarheid voorop. Een onderdeel daarvan is te zien in de video waar Rob Adams uitleg dat hij in de Brainport regio 3 verschillende experimenten start. Een gericht op thuiswerkplekken, de tweede gaat over het straatbeeld en de auto daarin en de derde draait om de 15-minutenstad; een stad die zo is ingericht dat alles binnen 15 minuten lopen of fietsen te bereiken is.

Makers	World Design Embassies
Partners	Brainport Eindhoven, Van A naar Brainport, Rijksoverheid, Six Fingers, NS, Urban Mobility, gemeente Eindhoven, Stimuleringsfonds voor de Creatieve industrie, ICT group Turnn, Smart Wayz, Click nl, Dutch Design Foundation
Stad / regio	Pakhuis de Zwijger in Amsterdam die een programma maakt over de Brainport regio.
Betrokkenen	Experiment ter bevordering van mobiliteit
Discipline	Debat (Pakhuis de Zwijger) en experiment (Embassy of Mobiliy)
Opgave	Leefbaarheid en mobiliteit
Aanpak	Handelingsperspectieven bieden
Vorm(en)	Bewustwording en effect bewerkstelligen
Financiering	Pakhuis de Zwijger krijgt o.a. van de gemeente Amsterdam financiering

© Rob Adams, curator Embassy of Mobility

Grote Beerstraat – herinrichting in co-creatie

In 2021 heeft de gemeente Zwijndrecht een Masterplan opgesteld voor de wijk Noord. Het bedrijf Kickstad begeleidde dat proces en verzorgde de participatie. Na een intensief proces waarin veel bewoners van zich hebben laten horen is samen met de gemeente een lijst 'snelle winsten' voor de wijk opgesteld. De inbreng van bewoners is niet alleen vertaald in de plannen, maar is direct zichtbaar in de wijk. De tijdelijke inrichting van de Grote Beerstraat is hier een voorbeeld van. Met de intentie de straat veiliger en gezelliger te maken is er samen met bewoners een plan voor de korte termijn uitgewerkt. Dit plan heeft in samenwerking met Blauwdruk verder vorm gekregen. Het resultaat: kleurrijke boombakken en schilderingen op verschillende plekken in de straat, objecten in de straat zoals bloembakken als snelheidsremmers, verschillende activiteiten voor en door bewoners worden georganiseerd, onder andere op Burendag.

Makers	Graffiti kunstenaars met bewoners en scholieren
Partners	Gemeente Zwijndrecht, Kickstad, Blauwdruk
Stad / regio	Gemeente Zwijndrecht
Betrokkenen	Participatie om veiligheid (en leefbaarheid) te vergroten
Discipline	Streetart
Opgave	Leefbaarheid en mobiliteit
Aanpak	Participatief
Vorm(en)	Effect bewerkstelligen
Financiering	Gemeente Zwijndrecht

De reis van de toekomst voor NS

Springtime Design is een ontwerp- en innovatiestudio voor *new mobility design*. Zo hebben ze voor de Nederlandse Spoorwegen 'de reis van de toekomst' gemaakt. Een ontwerp dat laat zien hoe je van deur tot deur kan reizen met behulp van digitalisering en nieuwe vormen van mobiliteit. Springtime werkte samen met NS, architectenbureau Mecanoo, ProRail en Bureau Spoorbouwmeester om die toekomst in beeld te brengen. Door verschillende stationstypologieën en persona te onderzoeken en te karakteriseren, creëerden ze typische reizen en de benodigde oplossingen voor elk. Resultaten zijn gepresenteerd tijdens de Dutch Design Week.

Makers	Springtime Design
Partners	NS, Mecanoo, ProRail, Bureau Spoorbouwmeester
Stad / regio	Nederland
Betrokkenen	Doormiddel van design en ontwerp mobiliteitsvraagstukken oplossen
Discipline	Design
Opgave	Toekomst van mobiliteit
Aanpak	Doormiddel van design vraagstukken oplossen
Vorm(en)	Handelingsperspectieven bieden en effect bewerkstelligen
Financiering	Vanuit de opdrachtgever

What do you think?

Scents for Well being

Which mood fits which scent?

pick & stick :-)
ion
relaxation
focus
questions?

Sounds for Well being

Which mood fits which sound?

pick & stick :-)
ion
relaxation
focus
questions?

C) Stadsdelen

Red Light Arts & Culture - community en zichtbaarheid

Red Light Arts & Culture is een lokaal initiatief van kunstenaars, gevestigd op de Wallen. Het collectief heeft de doelstelling om door middel van gecureerde artistieke en culturele ervaringen iets positiefs toe te voegen aan de buurt en een communitygevoel te creëren. De organisatie maakt het hele jaar door een gratis en toegankelijke programmering met professionele kunstenaars die direct verbonden zijn aan de Wallen. Voorbeelden hiervan zijn muziekfestivals (zoals Sounds of the Center/Binnendstadse Klanken en Red Light Jazz) en culturele evenementen (zoals het Wallen Festival, Pop-in Cultural Day en Street Arts Festival). Red Light Arts & Culture zet zich met name in voor de queer community en de community van sekswerkers die actief zijn op de Wallen.

Makers	Red Light Arts & Culture (collectief)
Partners	o.a. de Oude Kerk, Queer Amsterdam, Red Light Jazz, Buurtfestival, Wallen Open Dagen en het Wallen Festival
Stad / regio	Amsterdam (centrum)
Betrokkenen	Bewoners van en werkers op de Wallen
Discipline	O.a. muziek, spoken word, beeldende kunst
Opgave	Woon- en leefbaarheid in het centrum
Aanpak	Evenementen en festivals
Vorm(en)	Culturele interventies
Financiering	o.a. Gemeente Amsterdam (Stadsdeel Centrum), AFK en donaties

© Red Light Arts & Culture (eigen website)

Warmoesstraat Biënnale

Met hun nieuw opgerichte Stichting De Schans hebben Bonne Reijn, Justus Cohen Tervaert, Puck van der Werf, Emile Almekinders en Humie Pourseyf een aanvraag ingediend bij de subsidieregeling Aanpak Binnenstad voor De Warmoesstraat Biënnale, die in 2026 verspreid over de Warmoesstraat en de Wallen zal plaatsvinden in verschillende soorten ondernemingen, panden en instellingen. Het project wordt door hen omschreven als een Kunstmanifestatie, die is geïnspireerd op de Biënnale van Venetië, een stad die net als Amsterdam al jaren worstelt met massatoerisme en overconsumptie. Met deze manifestatie wil De Schans een nieuwe toegankelijke ruimte voor hoge kunst vinden in het centrum van Amsterdam en ontmoeting tussen kunstenaar, ondernemer, buurtbewoner en bezoeker faciliteren.

Makers	Stichting De Schans
Partners	Informeel buurtnetwerk en formeel, artistiek netwerk en doel
Stad / regio	Amsterdam (centrum)
Betrokkenen	Bewoners, ondernemers en bezoekers in het centrum van Amsterdam
Discipline	Beeldende kunst
Opgave	Bezoekersklimaat, beperkte (betaalbare) ruimte (voor kunst), woon- en leefbaarheid in het centrum
Aanpak	Tentoonstellingen
Vorm(en)	Culturele interventies
Financiering	Gemeente Amsterdam (Stadsdeel Centrum)

© Bonne Reijn in Galerie De Schans / Sophie Saddington voor Het Parool

Ongekend Zeedijk over leefbaarheid en toerisme

Tijdens de coronapandemie begonnen drie trainees van de gemeente Amsterdam in 2021 en 2022 het project Ongekend Zeedijk, in samenwerking met het Amsterdam Museum. Ravenna Westerhout, Jelmer Peter en Niel Oedit Doebé spraken met 100 bewoners, ondernemers en Amsterdammers van en rond de Zeedijk. Ze vroegen hen: “wat betekent de Zeedijk voor jou en waarom voel jij je verbonden met de Zeedijk?” Samen met kunstenaars Susan Kooi, Neil Fortune, Tja Ling Hu maakten ze met deze verhalen een tentoonstelling op de Zeedijk en verscheen er een boek met foto’s van fotograaf Eveline Renaud, die al meer dan 30 jaar fotografeert op de Zeedijk. Hier bleven door de lockdowns voor het eerst in jaren de toeristen weg en was het rustig. Inmiddels is de drukte weer terug op de Zeedijk en krijgen de verhalen een nieuwe lading. In de editie 2024 staat de vraag ‘van wie is de Zeedijk?’ centraal.

Makers	Amsterdam Museum, Ravenna Westerhout, Jelmer Peter, Niel Oedit Doebé, Susan Kooi, Neil Fortune, Tja, Ling Hu en Eveline Renaud.
Partners	Gemeente Amsterdam
Stad / regio	Amsterdam, Zeedijk
Betrokkenen	Bewoners, ondernemers en bezoekers van en rond de Zeedijk
Discipline	Tentoonstelling
Opgave	Bezoekersklimaat en woon- en leefbaarheid in het centrum
Aanpak	Co-creatie
Vorm(en)	Bewustwording creëren en handelingsperspectief bieden
Financiering	VSBfonds en 750 jaar Amsterdam

© Françoise Bolechowski

Werkplaats Molenwijk – ruimte voor projecten

Werkplaats Molenwijk is een projectruimte van Framer Framed, met veel ruimte voor samenwerking en ontmoeting. Het initiatief heeft sinds 2018 een forse impuls gegeven aan culturele ontmoetingen in Noord. Bezoekers kunnen programma's initiëren, deelnemen aan de organisatie, genieten van presentaties, met elkaar in gesprek gaan én samen eten. Sinds 2021 komt vanuit een sociale partner een groep met begeleidingsbehoefte in de Werkplaats creatief werk doen: 'Molenwijk door elkaar'. Verder biedt Werkplaats Molenwijk ruimte aan een kunstenaarsresidentie, waarbij kunstenaars tijdelijk hun intrek nemen in de wijk en daarbij in dialoog met de buurt nieuw werk maken. De Werkplaats biedt de mogelijkheid een bijdrage te leveren aan talentontwikkeling en te experimenteren met nieuwe tentoonstellingsmethodieken, zoals collectief cureren.

Makers	Framer Framed en Molenwijkkamer
Partners	Woningcorporatie Alliantie, OBA
Stad / regio	Amsterdam Noord
Betrokkenen	Noorderlingen, kunstenaars in residentie
Discipline	Beeldende kunst
Opgave	Aandacht voor sociale wijkproblematiek
Aanpak	Participatieprojecten
Vorm(en)	Uitproberen en doorontwikkelen
Financiering	Ruimte ter beschikking gesteld door Alliantie

Productiehuis Noord werkt aan een solidaire stad

Productiehuis Noord is onderdeel van de organisatie Verdedig Noord. Verdedig Noord is een bewonersorganisatie uit Amsterdam-Noord die strijdt voor een solidaire stad en tegen gentrificatie. Dit doen ze door middel van kunst in combinatie met activisme. Productiehuis Noord is het mediakanaal van Verdedig Noord. Ze maken o.a. muurschilderingen, videoportretten, podcasts, muziekvideo's, kleding, tentoonstellingen boeken. Storytelling staat altijd centraal.

Makers	Verdedig Noord
Partners	Verdedig Noord is gericht op participatie in Noord en met de stad
Stad / regio	Amsterdam, Amsterdam Noord
Betrokkenen	Noorderlingen
Discipline	Verschillende media en kunstvormen
Opgave	Bevorderen van een solidaire stad en tegen gentrificatie
Aanpak	Activisme als veranderstrategie (van participatie naar partnercipatie (citaat Massih)
Vorm(en)	Bewustwording creëren
Financiering	?

© Video Verdedig Noord- Wij blijven Hier

Het Loket

Het Loket is een subsidie- en netwerkprogramma voor 45 kleinschalige, laagdrempelige, bottom-up projecten uit Noord gericht op klimaatverbetering in Amsterdam-Noord. Er is €172.500 aan budget beschikbaar. Aanvragen kunnen variëren tussen de €500 en €25.000. Tolhuistuin wil hiermee zoveel mogelijk mensen in Amsterdam Noord betrekken bij grote veranderingen voor een groenere en duurzamere stad. Met de projecten hoopt Tolhuistuin een gemeenschap van actievoelingen en vernieuwers te verbinden, door groot te denken en lokaal te doen: van de grote wereld naar je eigen wijk en andersom. Speciaal voor dit project is een Toekomstraad opgericht. Deze bestaat uit jonge Noorderlingen tussen de 16 en 30 jaar. Zij beslissen mee wie subsidie krijgt. Projecten worden gekoppeld aan andere projecten om kennisuitwisseling en samenwerking te vergroten.

Makers	Tolhuistuin
Partners	Stadsdeel Noord, Gemeente Amsterdam (afdeling Duurzaamheid), EFRO
Stad / regio	Amsterdam-Noord
Betrokkenen	Bewoners, ondernemers en lokale organisaties in Amsterdam-Noord
Discipline	Multidisciplinair
Opgave	Verduurzaming van de wijk, burgerparticipatie
Aanpak	Ruimte geven aan bewonersinitiatieven
Vorm(en)	Effect bewerkstelligen
Financiering	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) van de Europese Unie (EU)

© Tolhuistuin

Meervaart Theater - community en talentontwikkeling

Het Meervaart Theater heeft de missie om "alle bewoners van Nieuw-West aandeelhouder te maken in haar activiteiten". Om dit te bereiken, richt het theater zich op cultuurparticipatie, cultuureducatie en presentatie van de podiumkunsten. Naast voorstellingen programmeert het theater ook talentontwikkelingsactiviteiten voor kinderen (Meervaart Jong) en jongeren (Meervaart Studio) van alle verschillende niveaus en in uiteenlopende disciplines (o.a. toneel, dans, zang, dj'en, freerunnen, schilderen). De Meervaart wil naast een podiumfunctie ook graag een rol spelen in de community(vorming) in Nieuw-West, door toegankelijke evenementen te organiseren en de vorming van een creatieve community te stimuleren rondom Meervaart Jong en Meervaart Studio.

Makers	Meervaart Theater
Partners	Stadsdeel Nieuw-West
Stad / regio	Amsterdam (Nieuw-West)
Betrokkenen	(met name) bewoners en makers in Nieuw-West
Discipline	Podiumkunsten (voornamelijk theater)
Opgave	Communitybuilding
Aanpak	Programmering en randprogrammering
Vorm(en)	Divers
Financiering	Gemeente Amsterdam, VSBfonds, Fonds 21, AFK en meer

© Meervaart Theater (eigen website)

Cascoland heeft de buurt Kolenkit speelruimte gegeven

In 2010 stond de Kolenkitbuurt in Amsterdam West bekend als slechtste wijk van Nederland. Via het Nationaal Programma is een andere aanpak ingezet, om door culturele interventies en het betrekken van buurtbewoners hierin de leefbaarheid van de buurt te verbeteren. Sindsdien heeft Cascoland Kolenkit onder andere publieke ruimte geclaimd, ingericht en vergroend. Er zijn deeleconomische buurtfuncties ontwikkeld zoals Maakzaken in leegstaande winkels met, voor en door buurtbewoners. Er zijn een Klerekas met vintage kleren, een Kolenkitkas, logeerhuizen en allerlei diensten. Ook woningcorporatie Rochdale heeft meegewerkt met onder meer buurtloket, met als belang het verloren vertrouwen van bewoners terug te winnen. Cascoland creëert naar eigen zeggen *speelruimte*, waarin kan worden geprobeerd, gefaald, verkend en verbeeld. De culturele verscheidenheid is de kracht, net als een biodivers ecosystem. Inmiddels is de Kolenkit niet meer de slechtste buurt van Nederland.

Makers	Cascoland met vele kunstenaars en bewoners
Partners	Nationaal Programma, Stadsdeel, Rochdale
Stad / regio	Amsterdam Nieuw-West
Betrokkenen	Leefbaarheid, sociale cohesie
Discipline	Multidisciplinair
Opgave	Samen de buurt verbeteren
Aanpak	Meerjarenprogramma
Vorm(en)	Alle
Financiering	Rochdale, Sociale Basis, WUR, EU-geld, Stimuleringsfonds Creatieve Industrie

West Side Stories – een eerbetoon aan de gemeenschap

In samenwerking met MAQAM heeft Fotografiemuseum Amsterdam (FOAM) een fototentoonstelling gemaakt van Pim Ras. Deze expo laat zien hoe de straten van West kampioenen hebben gevormd en hoe elke generatie de bal doorgeeft aan de volgende. West Side Stories gaat verder dan het vieren van sportief talent; het is een eerbetoon aan de veerkracht van een gemeenschap. Deze tentoonstelling brengt een ode aan de voetballers die de ziel van de Kolenkitbuurt vertegenwoordigen; mannen en vrouwen van wie de verhalen beginnen op de lokale pleintjes en doorgroeien naar de internationale stadions. Het biedt een persoonlijk beeld van de sporters die de buurt als startpunt namen voor hun reis naar de wereldtop, en geeft een glimp van de toekomstige sterren die nu hun eerste stappen zetten dezelfde buurt. De tentoonstelling is grotendeel van buiten te zien, en verder te bezoeken als MAQAM open is tijdens programma's en evenementen.

Makers	Fotograaf Pim Ras
Partners	MAQAM en FOAM
Stad / regio	Amsterdam Nieuw-West / Kolenkitbuurt
Betrokkenen	Gemeenschap rond voetbal
Discipline	Fotografie
Opgave	Leefbaarheid vergroten
Aanpak	Bewustwording creëren
Vorm(en)	Met tentoonstelling en gemeenschappelijk verhaal leefbaarheid vergroten
Financiering	Amsterdams Fonds voor de Kunst

Bijlmer Parktheater - community en talentontwikkeling

Het Bijlmer Parktheater vervult een belangrijke rol in Zuidoost. Er zijn weinig faciliteiten in het stadsdeel, wat betekent dat het enige podium en de studio's van het theater druk bezet zijn. Het theater biedt ruimte aan professionele podiumkunsten, amateurpodiumkunsten en buitenschoolse activiteiten. Ook is er door middel van verschillende programma's en trajecten ruimte voor talentontwikkeling. Daarnaast is het Bijlmer Parktheater ook een cultuurhuis, een plaats waar mensen samenkomen. De community-functie van het Bijlmer Parktheater is in alle lagen van de instelling terug te zien: in de programmering, de medewerkers, het publiek en de artistieke functie.

Makers	Bijlmer Parktheater
Partners	Cultureel Zuidoost, de Participatie Federatie, SHEBANG
Stad / regio	Amsterdam (Zuidoost)
Betrokkenen	(met name) bewoners en makers in Zuidoost
Discipline	Podiumkunsten (voornamelijk theater)
Opgave	Vestigingsklimaat Zuidoost verbeteren en talentontwikkeling onder bewoners stimuleren
Aanpak	
Vorm(en)	
Financiering	Gemeente Amsterdam

© Paul de Ruiter

Amsterdam Dance Event Zuidoost - communitybuilding

In oktober trekt Amsterdam Dance Event zo'n 500.000 bezoekers naar Amsterdam. Voor wat betreft de festivals is Amsterdam Zuidoost met haar 150.000 bezoekers voor de Ziggo Dome, AFAS Live en de Johan Cruijff ArenA goed vertegenwoordigd. Maar voor wat betreft de kleine events en de conferenties wordt Amsterdam Zuidoost nog vaak over het hoofd gezien. Dat moet veranderen vinden zowel Zuidoost City als George O. Janssen, directeur van The Gospel Agency. Om Zuidoost meer op de kaart te zetten tijdens ADE hebben Zuidoost City en The Gospel Agency in 2023 het initiatief genomen tot de ADEZO-community. Een community met artiesten, locaties, DJ's en organisatoren die Zuidoost en dance een warm hart toedragen. Zij komen samen in kennislabs waar zij steun bij organisatie krijgen. En daardoor heeft Zuidoost ook in 2024 een mooi en divers aanbod.

Makers	The Gospel Agency
Partners	ADE, Zuidoost City
Stad / regio	Amsterdam Zuidoost
Betrokkenen	Bewoners en makers van diverse muziekstijlen
Discipline	Muziek, dans
Opgave	Profilering en professionalisering
Aanpak	Experimenteren en doorontwikkelen
Vorm(en)	Community building met onder meer kennislabs
Financiering	Onbekend

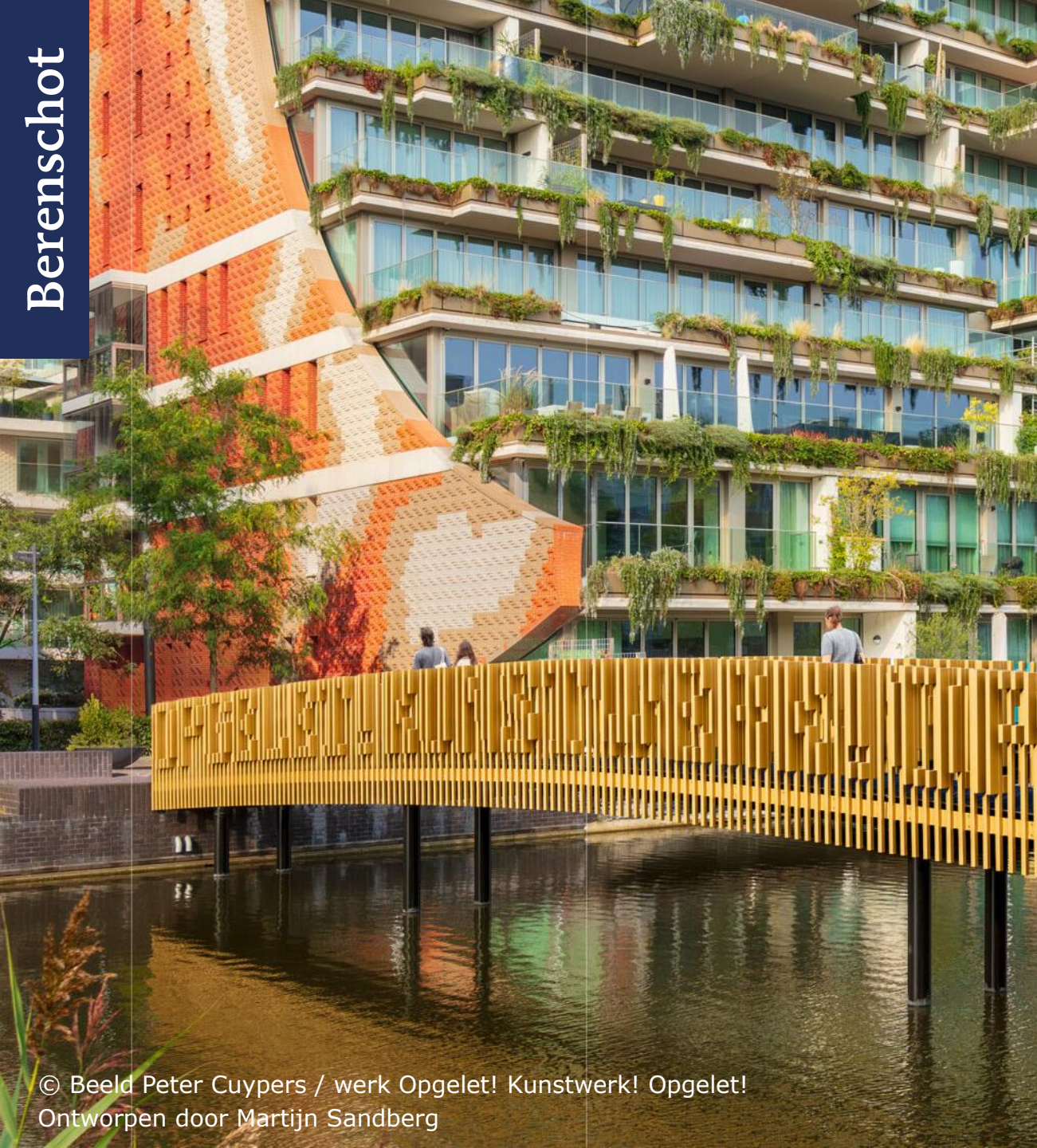

Documentaire Kids of the Bims

Deze korte documentaire van Mr. Frank en geregisseerd door I AM HERE, vertelt het verhaal van de Bijlmer; de geschiedenis, haar kopstukken, subcultuur en de snelgroeïende gentrificatie die aan de horizon dreigt. Van traditionele Surinaamse muziek tot Afro Beat, HipHop en meer, ontdekken we wat de nieuwe sound van de Bijlmer vormt en hoe dit van invloed is op het huidige sociale en culturele landschap in Nederland. Deze jonge creatievelingen stellen de vraag wat het betekent om Nederlands te zijn in een tijd waarin spanningen rond immigratie en identiteit op een hoogtepunt lijken te zijn, in een land dat in conflict is met zijn eigen liberalisme. Ondanks de onrechtvaardigheden die de generaties voor hen in de buurt hebben meegemaakt, kan deze onverschrokken nieuwe generatie deze via een positieve, creatieve energie sturen. Door zich te richten op het heden, leren we over het verleden van de Bijlmer en bekijken we, met gentrificatie op zijn hoogtepunt, kritisch haar toekomst.

Makers	Mr. Frank, I AM HERE
Partners	
Stad / regio	Amsterdam Zuidoost
Betrokkenen	Bewoners en makers in Zuidoost
Discipline	Film
Opgave	Gentrificatie, sociale onrechtvaardigheid
Aanpak	Bewustwording creëren
Vorm(en)	Documentaire die historische besef vergroot en aan het denken zet
Financiering	Onbekend

Berenschot

Berenschot

Van Deventerlaan 31-51, 3528 AG, Utrecht

Postbus 8039, 3503 RA, Utrecht

030 2 916 916

www.berenschot.nl

© Beeld Peter Cuypers / werk Opgelet! Kunstwerk! Opgelet!
Ontworpen door Martijn Sandberg